

Karcsu

lesz és egészségét ezáltal csak megerősíti, ha **PILULES APOLLO**-t használ. Ennek hatása a növényből nyert **Vesiculosine**-ben rejlik. Ezek, az orvosok által jónak talált pilulák karcsuvá teszik a termetet és nem hatnak kedvezőtlenül az egészségre, mint sok más készítmény. Nem hajtanak, hanem közvetlenül hatnak a táplálkozásra és a zsíryanagyságra. A túlnagy elkövérédek gyógyításán kívül a **PILULES APOLLO**-k szabályozzák a test

funkcióit, megifjítják az arcvonásokat és a testnek visszaadják a rugékonyságot és az erőt. Ez minden nő titka, ki karcsu és fiatal testalkatot akar. A **PILULES APOLLO**-k maguk mindkét nem számára, még a legkényesebb természetűeknek is, **kellemesek és nem árthatnak az egészségre**. A körülbelül két havi kezelést könnyen lehet követni és a tényleges eredmény állandóan megmarad. (Törvény védi.) Üvege utasítással **6 korona 45 fillér**, bérmentesen, utánvéttel **6 korona 75 fillér**. J. Ratie gyógysz. 5. Pas. Werdeau, Paris IX. — Egyedüli raktár Magyarország és Ausztria részére: **TÖRÖK J.** gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Kérjenek dobozokat az „UNION DES FABRICANTS” pecsétjével.

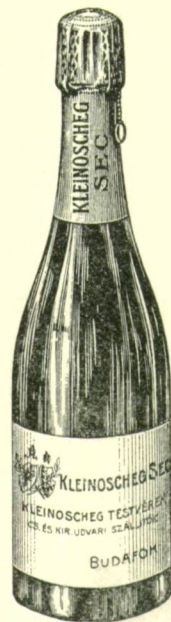
Mme Charlotte kozmetikai intézetét

áthelyezte **BÉCSI UTCZA 6. szám alól**
KORONAHERCZEG-UTCZA 10., vagy
PÁRISI-UTCZA 3. szám, félemelet 3.

*Tannania-szállókat
Budapest, Károly-utca 7. szám.
A Komori Színház mellett.*

Hazai gyártmány!

KLEINOSCHEG SEC

UJDONSÁG!
ELSŐ MINŐSÉGŰ
PEZSGŐ.

KLEINOSCHEG TESTVÉREK

csász. és kir.
udvari szállítók pezsgő pinczéi
BUDAFOK.

A TAVASZI ÉS NYÁRI DIVAT LEGUJABB TERMÉKEI DÚS VÁLASZTÉKBAN ÉS A LEGJUTÁNYOSABB GYÁRI ÁRAKBAN KAPHATÓK

SZEKULESZ R.

művirág- és disztoll-gyárában.

**Budapest, IV. ker.,
Károly-utca 4. és 5.**

Kalapvirágok, tolldiszkek, kócsagtollak, tollboák. Alkalmi ajándékok, finom disztárgyakban. Menyasszonyi koszorúk, és diszkek a legújabb divat szerint. Színházi, alkalmi és sirkoszorúk szalag és nyomattal, bármily kivitelben; különlegességek disznővények és pálmákban.

Eladás nagyban és kicsinyben.
Sürgőnyezim

Szekulesz, Károly-utca.

ALAPITTATOTT 1860-BAN.

HARISNYAVILÁG

LUKÁCS M. Budapest, IV., Kigyó-utca 5.

Legelőnyösebb bevásárlási forrás

női, férfi- és gyermekharisnya-különlegességekben.
NAGY VÁLASZTÉK. HATÁROZOTT OLCÓSÓ ÁRAK.

A Kalap-király 3, 4, 5 koronás
különlegességekben
szpecialista.
IV. ker., Eskü-út, Klótild-palota.

Pénzkölcsön

mindennemű kisebb, nagyobb sorsjegyekre olcsóbban mint bárhol.

Vidéki megbízások nagy pontossággal teljesítetnek.

levő sorsjegyeket saját pénzünkkel váltjuk ki és azokra nagyobb és olcsóbb kölcsönt adunk, vagy megvesszük a sorsjegyeket a **teljes napi áron** és vissza-ugyanazokat eladjuk csekély havi részletfizetésre, a különbözetet pedig készpénzben kifizetjük. • Kérjük a zálogjegy beküldését.

FLEISSIG SÁNDOR BANKHÁZA

Budapest, VII., Erzsébet-körút 2. sz.

Zálogban

Mattoni-féle Erzsébet sósfürdő

BUDAPEST — (BUDÁN). (Villamosvasuti állomás.)

Meglehető gyógyhatással bír különösen **női bajokban**, továbbá: alhasi és általános vérbőségben, verőczéri pangások esetén, máj- és lépbajokban, aranyérben, stb. — **Idény április 15-től szeptember végéig.** 65 fürdőszoba. Számos, kellően berendezett, kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek- és italokkal.

Rendelő orvos: **Dr. POLGÁR EMIL.**

MÉGBEJEL MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza

— Budapest, május hó 8. —

JÓKAI MÓR.

Szépen élt, mert sokat dolgozott és soká élt. Elmulása természetes, mint a kiábrándulás. Egy gyönyörű alkotás az ő egyénisége, az ő élete, a halál csak pont a befejezett mondat után. Mi elvesztettük őt, de ő már nem veszített semmit az étellel.

A legnagyobb fantazta volt, mert a legmohóbban szívta magába mind a realitást, melyet a világ nyújt. Olyan kor, amilyen az övé volt, nem jut minden halhatatlannak. Látta, mint válik a kalmárból félisten és az egész istenek mint kalmárosodnak el. Csaták zaján s világlások törmelékén keresztül vergődött az álomlátó sérthetlenségével a filiszterkorba, melyet viszont ő galvanizált hősi érzésekre, nagy gondolatokra az írásaival. Volt szabadsághős, volt népvezér, volt bujdosó, aztán lehetett meg-higgadt politikus, a király barátja és a demagógok botrányköve. Ismerte az ember gyönyörű égi képességeit és tisztaságát magából és ismerte a képmutatást, a szeretet bőrbe bujtatott gyűlöletet, az önfeláldozást színlelő kizsákmányolást másokból.

Neki minden csak álom volt. Az élet realitásainak csodálatos bűvös kombinációja az ő fantáziája. Pompázott minden színben, melyet a nap népe lelkéből kiszítt s csak az övében hajtott soha nem volt bujaságban. Kobzán minden húr minden időben fölajzva, csodákat tudott rajta kiverni. Egy nemzet három generációját termékenyítette meg, anélkül, hogy megjavította volna. Ingyen szórta áldásait, nem kötött hozzá feltételt: gyönyörködhattunk benne s nem voltunk kötelesek meg is javulni. Ezzel a szabadsággal bőven éltünk: az a nemzedék, mely Jókait élvezte, egy hajszállal sem lendületesebb és jobb, mint bármelyik más.

Amikor gyászoljuk, büszkélkedünk vele. Az ország halottja! Az ország sokat nyer vele, hogy Jókait a maga halottjának teszi meg. S lesz belőle a nemzet halhatatlanja, irodalmunk bálványja s a népek kultur-életében reklámtábla a magyar kultúra szatócs-czegérén. A legkisebb boltban a legnagyobb cikk: Jókai Mór nevével bejutunk a világkulturába.

Az emberrel nehezebb a leszámolás. Boldog volt ez a boldogéletű aggastyán? Bucsuzom mélabús hangjától s a lelkembe vésem türelmes szelid pillantását. Ily harmonikusan azok tudnak élni, akik nem tudnak panaszkodni. A költők költője volt s a költészet alapja a szenvedőképesség.

Nyílt-e még számára virág, melyben gyönyörúsége telt volna? Ha egy árva szál bimbózik még valahol, úgy korán halt meg s kikelhetünk a végzet ellen, mert oly kegyetlenül megrabolta. Vagy fáradt volt és a koporsó pihenőpárnája?

Oly kevés a nagyság! A természet még sem ismer kivételt. Aki egy ország bálványa volt, mégis csak egy család halottjaként kerül ravatalra. Maradnak utána, akik gyászolják, mint az ő halottjukat s vigasztalódnak, mint mások a halottjukon. A nagy ember magában haljon meg. Ha hálátlanok, egy nemzet legyen a hálátlan s ha napirendre tér fölötte valamely existentia, egy nemzet existenciája legyen az.

Állítsunk neki szobrot, tartozunk vele magunknak. De annak a szobrásznak még csak születni kell, aki Jókai képét ki tudja faragni. És árasztjuk el könyveivel az országot, hogy érezze mindenki, kicsodánk nekünk ez a halhatatlan. Lidércznyomás, borzadályos álmok ellen való mesemondás az ő szava. S ez a világ most tele van fantasztikus forrongással és a démonok csakugy suhognak a levegőben. Tán éppen most készül az a világ, mely meséiben csak mesevilág volt s a próféta eltűnik, mert beteljesül a próféciája.

Mi törpék pedig kövessük. Járjunk utána, a nyomába nem érünk soha.

Krónika.

Levél, Jókairól.

1904. május 6.

Kedves Kiss, úgy irok magának, mint özvegy az özvegynek; a magára maradt utolsó költőnek a magukra hagyott asszonyok nevében. Kedves barátom, mialatt egy nemzetet jelentő férfi halottas háza előtt minden ember a saját szívét lesi, hogy a nemzeti fájdalomnak mekkora darabja sahog benne: én magára gondolok, a maga érzésére, a maga lelke rokonhúrjaira, melyeken másképp, mindenki másétól elütőbb, nagyobb, megértőbb és jogosabb feszültségben futhat végig a vonaglás, mikor ama *másik*-nak, a hősi időkből mutatóba itt maradt igen nagynak lelke húrjai megpattantak. Kedves Kiss — tudjuk-e mi Jókait úgy gyászolni, mint maga tudja? S tudja-e maga a mi gyászunkból kiérezni, hogy az érzelmek hullámaiból, melyek most negyvennyolcz vagy hetvenkét órát fekete ünnep gyanánt emelnek ki hétköznapjainkból: tudunkon kívül hány fut maga felé? Ne ijedjen meg, barátom, abba hagyom; az élet szerény a halállal szemben, s maga most ünneprontásnak érzi, ha *ilyenkor* magáról beszélek. Nem teszem, nem folytatom — de érzem, hogy a kézszorítás, melyben mi közönség a holt költő lábainál az élővel összefogódzunk: legméltóbb hódolat a halott halhatatlansága előtt.

Önnönmagáról beszélni azonban joga van mindenkinek, akinek halottja van, az asszonyok meg éppen sirtásra születtek. Mi asszonyok Jókaiában az utolsó trubadurt vesztettük el; költőink, férfaink, lovagjaink továbbra is maradnak, de az a középkori kék szem, melynek sugara alatt magunk is dicsőbbnek, nemesebb, földfelettibbnek érez-

tük magunkat: az és olyan többé nem fordul felénk. Amit Jókaiában idealizmusnak neveznek: legképrázatosabb akkor volt, mikor asszonyokról irt — s amit életében gyermeki naivságnak mondottunk, legmeghatóbb az asszonyokkal való dolgaiban volt. Vajjon ismert-e bennünket? Ez a kérdés abba a másik nagyobba vág bele: ismerte-e az embereket? Mily könnyen és könnyelműen vetjük föl ezt a kérdést a költőkkel szemben, s mily szép tőlük, hogy nem vetik vissza: hát vajjon ti magatok ismeritek-e magatokat? Tudja isten. Mikor régi divatu nagy költőknek és nagy festőknek emberekről festett eszményi képeit látjuk: meghasonlással, felemás érzéssel tör fel érzésünkbe törékenységünk, állatiságunk, utálatosságaink s alacsonyságaink tudata, s azt hisszük: a nagy szépitők nem ismernek bennünket. Az ember képromboló ösztöne önnönmagával szemben sem ül el, s mindig igazabbaknak érezzük a realistákat, kik ránczainkat is megrajzolják, mint az idealistákat, kik rózsákat festenek képünkre. Igazunk van-e? Még az is, amit állatiságnak s ocsmányságnak érzünk magunkban: valóban és mindenben ocsmány-e? Egy ember vagyunk-e mi emberek; megmérhető és ismert mennyiség vagyunk-e; nincs-e bennünk, kivétel nélkül mindnyájunkban, fenséges misztikum, melyre magunk is elfogódva leskelődünk az eszméletünk kulcslyukain át? Ha nem így volna: miért volna oly léleketfelfogóan fenséges a halál, mindenkinek a halála, minden, a legkisebb, életében legnevetésesebb ember hullája, melyre szent elfogódással, térdre ejtő rettegéssel nézünk? Ennek a valaminek, ennek a nem tudjuk minnek tudása motozhatott az emberekben, mikor isteni szikráról beszéltek, mely megvan minden emberben, mikor külön próbálták választani a lelket a testtől, s halhatatlanságot követeltek számára. S ha ez így van: igaz lélekkel mondhatjuk-e, hogy nem ismeri az embert, aki egyre ezen a titkán át

nézi, csakis ezen át tudja és akarja nézni? S hogy nem ismeri az asszonyt, ki csak a férfival való vonatkozásában más ember, mint a férfi — hogy nem ismeri az asszonyt az a költő, kinek számára csak angyali vagy ördögi asszonyok vannak a világon? Hát van a férfi számára más asszony? Hát lehet az asszony a férfi számára egyéb, mint szárnyat adó hevítő vagy czepleni való teher? A férfi is, az asszony is külön-külön lehet ilyen vagy amolyan ember, erős vagy gyenge, szép vagy csunya, nemes vagy ocsmány, rendkívüli vagy közönséges — de egymással szemben csak angyal vagy ördög lehet. Csakugyan oly rossz szeme volt-e Jókainak, mikor őt az emberek csak ilyenkor érdekelték, s a fejedelem souverain jogával csak ilyenkor méltóztatott néki őket meglátni?

Kedves barátom, a tudósok nagyra vannak és méltán, az ő hatalmas megállapításaikkal, melyek, míg a kézzelfogható dolgok valóságát is megingatják, viszont a legelvontabb, a legeszményibb, a legképzeltbb dolgokat oly természetes valóság gyanánt szegeznek a röghöz, mint magát a rögöt. Ha a tudós erre büszke, a költőnek miért kellene ezt szégyelleni? Miért ne szabadna nékie is nem tudomásából, hanem képzeletéből, mi belőlünk pedig nem valóságunkból, hanem szárnyalásainkból égetnie a téglákat, melyekből palotáit megépíti? Az a kérdés: tud-e égetni. S erre már mindnyájan felelhetünk: mindnyájan, akik soha sehol oly biztos, oly meleg, oly otthonos ott-hont nem találtunk, mint az elmerüléses órákban, mikor kezünkben a könyveivel, a Jókai házában voltunk lakói. A sok vonás között, mely Jókait költőnek is, embernek is oly szeretnivalóvá teszi, legdicsőbb és a mi számunkra legörökebb az ő mennyei gyengédsége volt. A kritikusok szidhatták érte, mi magunk asszonyok is dühös haraggal kéjeleghettünk abban, hogy az ő megirt vagy átélt regényeinek tengerszemü hölgyeit kivetkeztessük a tengerszeműségéből: ez az ő gyengédsége mégis mindnyájunknak javunk, nyereségünk, megdicsőülésünk volt; a Mahadó isten tüzes karja volt, mely a föld sarába vesztetteket föl-emeli az égbe. A gyászkarpon, mely most a Jókai története előtt leomlott, aranyszálakból már kiszövődik a kép, ahogy ezentul fogjuk őt látni — mi, akik túléltek, s az eljövendő nemzedékek, kik túlélnek minket, túlélnek egymást, s akiket e kép mindnyájukat túl fog élni nemzedékről-nemzedékre. S a trubadúri vonás, melylyel oly magában állott, mintha ez aranyszálak közt nem is arany volna, hanem eleven napsugár, valamennyit túragyogó, valamennyinél tovább élő, minden anyától lettet s anyává leendőt mindenkorra beszívárványló. Mikor mindenki azt méregeti, mennyit vesztett benne, mi asszonyok azt érezzük, hogy mi vesztettük a legtöbbit, s kihült kezére e forró vallo-mást minden asszony nevében leheli rá

Emma.

Az asszony vagy szeretet vagy gyűlölet, nincsenek érzelmi lucidum intervallumai.

Balzae.

*

Szerelmem megöli az unalmat, unalom megöli a szerelmet.

Maupassant.

A sebzett sas.

Hatalmas, lassu lebegéssel
Repült a ragyogó egen,
De szárnyát ólom zúzta széjjel
S a földre szédült véresen.

Itt lépni kezd, de messze nem jut,
Csak imbolyog esetlenül:
Hitvány göröngyön járni nem tud,
Ki oly fenségesen repül.

Magány.

Fönn jártam egykor a magasban;
Szabad, merész ösvényre törtem
S míg fönn egy szál gyopárt kutattam,
Száz rózsaszál nyílt lenn a völgyben.

Megálltam fönn a bérczek ormán,
A sas merész röptén merengve,
És nem hatott a mélyből hozzám
A madarak dalos keserve.

Óh, ma szerényebb már a vágyam;
Boldog volnék egy rózsaszállal,
De őszidő van már javában
S nincs több virág, nincs több madárdal.

Gáspár Kornél.

Utolsó találkozásom Petőfivel.

JÓKAI MÓR-tól.*

Egy szép tavaszeli napon volt: Budavára dicsőséges bevétele után, Nyáry Pállal sétálgattunk Pest utcáin. Szomorú látvány volt: a háztetők bombáktól átlukgatva, a gránit-utczaburkolat feltépve, széthányva: a Dunapart járhatatlan.

Az az egész palotasor, mely a magyar főváros büszkeségét képezte, végtől-végig leégve, összerombolva. A kor-mos falak ijesztően meredeztek fölfelé, egymásra hajoltak, mintha tanakodnának, hogy ki dőljön le elébb? Az egész utczasor üszkös gerendákkal, kőfáltörmelékkel borítva. A nagy vendégfogadók mind kiégett romok: ahol még nem volt a földszint leégve, ott az ablakok deszkákkal beszegezvék. Alig lehetett egy pár embert látni a romok között, akik bizonyosan azon tanakodtak, hogyan kellene e romok eltakarításához hozzákezdeni.

Legijesztőbb képet mutatott a redout dunaparti része. Erre haragudtak legjobban a budaiak; hisz ennek a terme szolgált tanácskozául a magyar országgyűlésnek. Azt alapjáig rommá kellett lőnni. Most aztán kiegészítő része lehetett a másik felének, melyben egykor a német színház muzsái honoltak, s mely még tavaly télen leégett. Néhol

* Az én életem regénye cz. munkájából.

még füstölgött a pinczében a megolvadt réztető lávája, mely keresztül tört minden boltozatot. Ezt nem bírta eloltani a háromnapos meleg eső, mely Budavár bevétele következtét, s melyre azt mondta Nyáry Pál, hogy »az az eső visszatéríti mindazt a kárt az országnak, amit a háboru dulása okozott«.

Alig birtunk megválni ettől a nagyszerű panorámájától a palotaromoknak.

— Hát volt erre nekünk szükségünk?

Bizony bizony, mikor 1849. tavasz napján végig néztem ezen a Dunasoron, kedvem lett volna az első rom szegletéhez odavágni ezt az én bolond fejemet, melyben a szabadság eszméje megszületett, hogy szétszakadjon.

Hanem ha most végig nézek a két Dunasoron, akkor nem sajnálom, hogy még sem zuztam akkor össze ezt az én bolond fejemet.

Barangolás közben beszélgettünk Nyáryval a napok nevezetesebb eseményeiről, azok között volt a francia külügyminiszternek: Druyn de L'Huysnak a parlamentben adott nyilatkozata az orosz interventio tárgyában Magyarországon. Diplomatai stilben orákulumszerű frazeológiával volt adva a válasz; de azért világosan megérthette belőle mindenki, hogy Magyarország az ez idő szerinti francia kormánytól semmi pártolásra nem számíthat. Sőt ellenkezőleg, a francia kormány sürgős figyelmeztetést küldött az európai udvarokhoz, hogy a veszélyes bonyodalomnak elejét venni törekedjenek. Bonyodalom itt nem lehetett egyéb, mint Magyarország függetlenségének kimondása s a magyar fegyverek győzedelme. S hogy az alatt az ígéret alatt mit ért a francia külügyér, miszerint a francia kormány maga is kész erélyes rendszabályokhoz nyulni, azt meg lehetett tudni a római expedíciójából, mely által az olasz szabadságharcosokat a szent városból kiverte.

Eközben eljutottunk a nagy Kristófig. A hatalmas tengergázoló szent kőszobrának talapzatára egy lepedő nagyságu plakát volt felragasztva, veres betűkkel pompázó, melyet kíváncsi csoport vett körül. Mi is oda csatlakoztunk, megtudandók a plakát tartalmát.

Szemere Bertalan miniszterelnök rendelete volt az, melyben előre bocsátva indokait, a közelgő orosz inváziót, felszólít minden hazafit (talán arra, hogy fogjon fegyvert s sorakozzék a nemzeti zászlók alá? Nem biz az; hanem), hogy tartson e veszély elhárítására háromnapos böjtöt, menjen a templomba imádkozni s induljon neki seregestül a bucsujárásnak kereszties proceszsióban. Így szoktak nevezetesen a patriárkális időkben védekezni a sáskajárás ellen. Harangszó is legyen bőséggel.

Nyáry Pál szomoruan csóválta a fejét, s hozzám fordulva dörmögé:

— Lengyelország halálszagát érzem.

E pillanatban hangos kacaj hangzott fel mögöttünk. Hátra tekintettünk.

Mi ráismertünk az alakra, Petőfi volt az.

Nagyon átváltozott az arca. A szakállát nem borotválta rég; az egészen benőtte az arcát, valami gyűrött fehér kalap volt a fején. Vitorlavászon zubbonyt viselt, aminőt a közkatonák kapnak, arra volt kihajtva a széles inggallérja; semmi katonai disz, semmi kard az oldalán.

Mi ráismertünk, de ő ránk se nézett: fogai közt morzsolta: »fuius Troës! Ruet Ilium et ingens gloria Parthenopes.« Azzal megfordult s odább ment.

— Szegény bolond! — mondá Nyáry, utána nézve.

— Most ez a nyakravaló nem viselése miatt elvesztette a tisztí rangját, elvesztette a földet a lába alól. Ebben nyilatkozik meg a bolondok idiosyncrasiája, hogy az öltözetet nem türik a testükön.

Azután elmondá Nyáry, hogy mi dologban jár most

Petőfi itten. Irt egy magyar marseillaiset, ezzel a czimmel: »Előre!« (Véres a föld lábam alatt, Lelőtték a pajtásomat. Előre!) Ezt felajánlotta a magyar kormánynak, hogy nyomassa ki százezer példányban s ossza ki a magyar honvédség között. Magának kivánt érte egy összeget. Ha jól emlékszem rá, tizezer forintot. Ha Nyáry Pál lett volna még akkor a miniszter, ő bizonyosan megadta volna a magyar Tyrtaeusnak, s azzal Petőfi meg lett volna mentve a jövődó számára: kimenekülhetett volna a külföldre, vihette volna magával Juliáját, Zoltánját s folytathatta volna ragyogását; hanem hát a tudósok miniszteriuma nem birt érzékkel a poéták fajsulya iránt, Petőfi versét nem nyomatták ki, hanem adtak neki végkielégítésül ötszáz forintot. — No, hát ez éppen elég volt zsákmányul a fehéregyházi muszkának.

Elválásunknál azt kérdeztem Nyáry Páltól, hogy hát ő nem jön-e el a mai diszlakomába a muzeumba?

Elmosolyodott rá:

— Tudod, hogy én vizivó vagyok. Se nem mondok, se nem iszom áldomásokat.

Mert hát ez a nap vigasságnak volt szentelve.

Nagy Sándor tábornok dandára volt keresztülvonulóban a városban. A vitéz tisztikar üdvözlésére rendezett a főváros tanácsa bankettet, melyben részt vehetett minden igaz hazafi, aki a két forintot letette; a katonák, mint vendégek. A diszlakomának a nemzeti muzeum nagy terme szolgált helyiségül, miután a nagy vendéglők mind rommá voltak löve. A nemzeti muzeum csoda módon megmenekült a bombázástól. Ott visszapotolhatatlan kincsei égték volna el a nemzetnek.

Ebéd ideje előtt itt gyűltünk össze, várakozó közönség, a muzeum külső lépcsősarnokában.

En odatámaszkodtam az egyik oszlophoz.

Egyszer csak azt veszem észre, hogy valaki más is oda támasztja a vállát. Petőfi volt.

Mondhatnám volt neki: — Héj Sándor! Mi sem így álltunk egykor valamikor ezen a muzeumi lépcsőn! De csak nem szóltunk egymásnak semmit.

Azonban egy másik ismerős alak is került mellém. Régi pajtás a komáromi rajziskolából, akivel együtt tanultuk Orbán Gábor uramtól a görög oszlopok kiczirkalmazását. Nagy köpczös, csontos, de különben lomha ficzkó volt. Brosenbachnak hívták, az apja Verpflegsobercommisár volt a komáromi várban; a fia hadnagyi egyenruhát viselt.

Egyszer csak nagy mozgalom támadt a muzeum lépcsőzetén, egy csoport egyenruhás alak tódult fölfelé, élükön egy vidámarczu, középtermetű aranygalléros főtiszt. Ez volt Nagy Sándor tábornok. Diszruhás magistratualis personák vezették, akikkel élénken társalgott.

A várakozó közönség nagyon csendesesen viselte magát.

Erre az én Brosenbach barátom hátrafordul s ránk rivall:

— Oes verfluchte Civilisten, könnt's nid éljen schreien, wenn der General kommt!

Már hogy mi: Petőfi, meg én verfluchte Civilisten.

Petőfinek még erre sem mozdult meg az arca.

Mi aztán igyekeztünk a felvonuló hadsereg nyomában előre törekedni az étkező asztalokkal megrakott muzeumi nagy terembe.

A patkóalakura formált asztalok egyikének a szögletében csakugyan sikerült helyet kapnunk, még pedig úgy, hogy a sors véletlen kegye által ismét összekerültünk három régi jó barátok; Brosenbach jutott az asztal végére, mi pedig Petőfivel az asztal két szegletére, egymással szemben.

Ekkor aztán csak meg kellett egymással ismertetnünk a neveinket.

Az én Brosenbach barátom olyan szives volt, hogy visszaemlékezett rám a régi rajziskolai időkből.

— Aha, der junge Fant neben mir!

Nem az az egyik, hanem a másik.

Mi a rangom ez idő szerint? Mondtam neki.

— Tehát skribler!

Ő ellenben nagyra vitte a dolgát. Hadnagy a Verpflegsbranchnál, ahol az apja Obercommissär volt. Számítalan csatákban részt vett, s tömérdek szénás szekeret megvédelt. Elmondta, hogy mennyi küzdelemmel jár ez az ő hivatása. A prófunsüttetés a táborban, a széna, szalma fuvarozás: az örökös harc »mit den verfluchten Bauern«, kik különösen nagy mesterek a zab elrejtésében a requiráló tiszt elől.

Mi eközben ültünk szemközt az asztalnál Petőfivel szép csendesesen. — Két ismeretlen ifju. — Mi sem ismerünk senkit, minket sem ismert senki. Új emberek voltak itten, mi meg az elmúltak.

Tavaly még ünnepelt költők, hirneves népszónokok, ma már fakó civilizisták, akik örülhetnek, ha az asztal végén helyet kapnak. — Porrá lettünk s azt éreztük.

S ha még csak magunk lettünk volna porrá; de éreztük, tudtuk, hogy porrá lett velünk együtt minden, ami lelkünknek drága: a hazza, a szabadság, a nemzet, a dicsőség, a költészet, az egész világ! — Nincsen jövő!

Es azután — egymást sem ismertük.

Tavaly még: — Lelkemnek megmaradt fele. — Ma már: — Ki az az ember? Nem ismerem.

S miért így?

Azért, mert én nőül vettem azt, akit szerettem, — s aki engemet oly igazán szeretett. — Igazabban, mint a »feleségek felesége« az ő halhatatlanitóját.

Ezalatt csak lepergett a disztrakoma a szokott rendben, egészen az utolsó mogyoró-dessertig, amit kiki a saját fogával tört fel. (Még akkor volt foga a magyarnak.) S a kés-villa csörömpölés közben hangzottak a körmönfont toasztok mind a jelenlevő, mind a távollevő czelebritások felmagasztalására, ami igen jeles visszhang volt Szemere Bertalan háromnapos bójtrendeletére.

Engem émelítették ezek a toasztok, amikhez átkozott rossz vinkót kellett innunk. Mikor a föld reng a lábunk alatt, mikor a romok fejünkre akarnak szakadni, mikor a hullakeselyük kárognak a fejünk fölött, akkor mi előállunk, dicsekedni, tömjénezní, hozsánát, vivátot kiabálunk, poharakkal csörömpölünk, ahelyett, hogy a véres kardot körülhordanók völgyön-mezőn, a riadót kiálltva:

»Fegyverre magyar! Itt az ítélet napja!«

Csak ez a keserű hangulata a kedélyemnek magyarázza, ha nem is igazolja azt, hogy a toasztok végén én is fölemeltem a poharamat s ezt a szót mondtam áldomás gyanánt:

— Én poharat emelek azokra a hősökre, akik a szabadságharc alatt még ezután el fognak esni.

Siri csend támadt e szavaim után. — Senki sem nyult a poharához.

Hiszen bolond egy toaszt is volt. Méltó az agyonhallgatásra. De mikor én belőlem úgy kikivánczozott ez a mondás!

Csak az átellenben ülő Petőfi emelte föl a poharát s odakocziná az enyémhez:

— Köszönöm pajtás, hogy rám köszöntötted a poharad.

... Ekkor aztán megbántam nagyon, hogy ezt mondtam.

... Négy hét múlva már ott volt Petőfi az általam felköszöntöttek dicső sorában.

A mi kertünk.

(Battán.)

Asszonyka ébredj! Fent van már a nap;
Reggelt köszöntenek a madarak.
Öltözz hamar s gyerünk a kertbe,
A mi kertünkbe jer velem,
Ott vár engem már, rég epedve
Az én többi szerelmesem.

Látod, mily szépen meggyónom neked,
Hogy kívüled többet is szeretek;
Oh, az én szívem telhetetlen,
Nem elég neki egy virág,
Megdobban minden rózsakelyhen,
Csalja minden füzéres ág.

Az emberek — —? Ki gondol most velük
Örökös hajsza napjok, életük.
Az egyik pénzre, kincsre vágyik,
Más dicsőségre szomjazik...
Én eltekintek a palánkig,
Ez vágyaim határa itt.

Egyszer — — igen, én is köztük valék.
Volt hitem, vágyam, — hajh, megölvé rég.
A nagy eszme nem tüzel újra,
Láttam, hogy szappanbuborék;
Nő, fogy, csillog, ki ahogy fújja...
Kövessé más, aki hisz benne még.

És elmentem csöndben, búcsútlanul,
Sóhaj se szállt utánam, könny se hullt.
Magányomba csak te követtél,
Te, kiért élni érdemes,
Tudom már, szent csak egy van, egy cél:
Hogy szeresselek s hogy szeress.

És mert szerelmünk olyan végtelen,
Hogy meg nem férhet sziveinkbe sem,
Megosztjuk azt fával, virággal.
Enyém a gyümölcs és a rózsafa;
Téged csábítgat a madárdal
És gerléid bűgő szava.

Jer hát a kertbe. Hozd a reggelit;
Gerléid már oly nyugtalan lesik.
Hadd látom, hogy egy éjszakán is
Az Úr mily új csodát művelt,
Édes, hiszed, hogy szebb világ is
Van valahol, mint ez a kert?

Mezarthim.

A szépség a nyugalomban érvényesül legjobban, a báj a mozgalomban.
Anatole France.

*

A szépség előtt mi sütjük le szemeinket, a báj mi előttünk.

*

A szépség előtt térdre borulunk, a báj habozás nélkül ajakon csókoljuk.
Robby Jones.

Miss Flora.

— Firenzei emlék. —

Kora reggel volt még. A márcziusi nap alig szikkasztotta fel a ködöt, amely az Arno folyón végig huzódott. Sugarai végig siklottak az ódon rusztikás, vasrostélyos házak homlokán és élesztgették őket középkori álmukból. A Ponte Vecchio tarka kis házikói közül már némelyik kivirított mint a mezőn a virág, ha a pásztát napfény éri.

A hid még csendes volt, kis boltjai szunnyadoztak. Az éles ostorpattintás, amelylyel piros talyigájáról öszvérét nógatta a kocsis, valóságos echót támasztott a parti házak boltíve alatt, amik a folyóba meredeztek és barna, megzöld vízi árnyékokat rejtegettek. A hid tulsó fejenél, kerek napfényfolt közepén, egy szőke firenzei leány ült nagyszemű jáczintjai, tulipánjai és illatos ibolyái közt.

Megálltam én is, hogy sütkérezzem a reggeli nap-sugárban, csöndben, illatban. Egyszerre különös menet kanyarodott be a hidra, szapora, szinte futó lépéssel. Sötét, álorczás menet, fekete csuhás emberek, fejükre huzzott kámzsával. Kétkerekű fekete talyigával szaladtak, sebesen mint a veszedelem, mint a viharfelhő a nap képe előtt. Misericordianus-barátok voltak és beteget szállítottak nagy titokzatossággal, mintha a pestis rémitgetné a Dante városát . . .

Körülnéztem . . . Néptelen utcák, rostélyos várablakok, vaspántos tölgfakapuk . . . És vártam, vártam minden pillanatban, hogy kitárulnak a hatalmas kapuszárnyak, megelevenednek a Giotto freskói: az Ubertik, Donatik, Buondelmontik és más büszke párturak lepik el a teret és ha majd lenn a Lungarnón egy magános, szikár, hosszú taláros alak fog a friss reggeli szellővel az olajfák, cziprusos domboldal felé indulni: nem lesz nehéz hozzáképzelni Beatricét . . . Vártam . . .

És ekkor történt, hogy miss Florával először találkoztam.

*

A »Primavera« tündérkertjébe, a narancsfák árnyékába *Botticelli* beleállított egy magas, vézna, szőszhaju leányt, tengerszinű szemmel és szűziesen nyers, széltől kifujt arcvonásokkal, amik az Észak leányait jellemzik. Csak a piroskötésű »Murray's Guide« hiányzik ennek a »Florának« a kezéből, hogy az Accadémiában előtte el-sétáló misseket így szólítsa meg:

— Want you see Botticelli?

De hogy reggel hét órakor, a Via Guicciardinin, a Pitti-palota felé vivő uton fogok találkozni miss Florával, erre nem voltam elkészülve. Álmodozva lépkedett, haja mint nyers fehér selyemmatring bugygyant elő virágos fátyola alól; kemény, fiús arca, szögletes mozdulatai olyan kómikusak voltak, hogy egy piros kétkerekű talyiga kocsisa utána fordult nevetve:

— Di che paese?

Ez az anakronizmus nem zavarta meg miss Flora álmodozását. Kissé fantasztikus toalettjében tovább vonult halkan, elmerülten és bizonyára felkanyarodott az utra, amely bástyák közt és a bástyákon kikandikáló olajfák közt visz ki a szabadba, a virágok közé.

Egy időre eltűnt a szemem elől. Ez alatt én is felcsaptam a *Ruskin* »traveller«-évé és kezemben a »Mornings in Florence«-szel végig ödöngtem, végig álmodtam a hat firenzei reggelt, ódon templomok tömjénszagu boltíve alatt, borongó kápolnában, hová pókhálószerűen lyukas, évszázados üvegen át esik a színes nagsugár és néma kolostori udvarokban.

A Santa Maria Novellában, ebben a nőiesen karcsu templomban, amelyet Michelangelo a menyasszonyának nevezett, csak egy varázsigt kellett kimondanom:

— Il sepolcro di marchesa Stroci-Ridolfi.

És a sekrestyés a »professore Ruskin« nevét morgogva egymásután három remekbe faragott ajtót nyitott ki előttem. Végre ott álltunk a Stroci-Ridolfi hercegnő sirja előtt, amely mögül Giotto freskói világitanak elé. A sekrestyés félreállt, hogy ne zavarjon csendes szemlélődésemben és az a mód, ahogyan kísért, elárulta, hogy előttem a bőkezű misterek és missek valóságos procesz-sziója járt itt, Ruskin tanácsára.

Néztem a freskókat, amelyek a csendes kolostori udvarban az öt-hat század előtt való művészetet konzerválták. Az udvarba bekandikált a firenzei derült ég és megaranyozta az oszlopkapitulusokat, a sápadó falfestményeket, a csillogó ódon mozaikot és a törmelékeket, amelyek minden szépnek az elmúlását siratják. A város zaja nem jutott el ebbe a hallgatag udvarba, hol a templomból kiszivárgó tömjén szaga csendesesen összeolvadt a kert liliomainak az illatával. A sekrestyés barna csuhája, borotvált, kékes fényű arca egészen beleillett a trecentónak ebbe az illó hangulatába.

A nagy reminiszccenziát egyszerre kavicsropogás zavarta meg. Odanéztem. Miss Flora volt. Halkan, révedezve járt és fejét félig lehajtotta, mint a primitivek Madonnái. Tekintete olykor rám esett, de nem vett észre. Jóformán nem is figyelt rá, hogy mi történik körülötte és a kolostori folyosó fehér-fekete márványtáblás fala mentén szinte tüneményszerűen vonult el, mintha valamelyik freskóról szállt volna alá.

*

Sokáig azt hittem, hogy miss Flora nem is élőlény, hanem a képzelet játéka. Am egyszer láttam, amint befordult egy angol szálló kapuján. Ebből nem volt nehéz kitalálni, hogy neki is, mint honfitársainak, ablaka van az Arno folyóra, lakik egy modern selymes fészekben, hol a kandalló a londoni interieurt varázsolja a délvidékre, itt is úgy élhet és azt ehét, mint odahaza, angolul beszél vele a portás, a pinczér és élvezheti mindazt a kényelmet, amelyet az »inghlesék« zarándokolása teremtett a firenzei hotelekben. Ahol ezek megjelennek, ott minden az ő itáliai álmodozásukat szolgálja. A kirakatok megnépesednek a műrekek utánzásával, ládában hazavihetik a Palazzo Vecchiót, a Giotto »pásztortornyát«, a Della Robbia majolika pólyásbabáit, a Donatello »Giovannino«-ját és a többi firenzei »rimembert«. Az ékszerészek csak nekik készítenek csecsebecskéket. A könyves boltok a legujabb angol könyveket teszik a kirakatba, a piros guidek, a szattyánbőrbe kötött Shakespearek, Byronok, Ruskinnek és a Dante angol fordításának pergamencodexbe kötött példányai mellé . . . És így szép ez az Itália, Childe Haroldon, Romeo és Julián, a Merchant of Venice-n és Ruskinen keresztül: angol szemmel.

Miss Flora egyedül vállalkozott a nagy utra: Londontól Firenzéig és attól a pillanattól fogva, hogy Dowerben gőzhajóra szállt, jóformán honfitársai védő phalanxja között jutott el Olaszországba. Ezt is csak angol leány teheti meg. A mieink megvárják a férjhezmenést és a nászut rózsaszínű fellegecskái közül kandikálnak ki a komor kőszentekre, az ajtatos pikturákra, végevárhatatlan képtári falakra, festett asszonyokra, amiknél ezerszer többet ér egy parázs, természetes és édes csók.

Miss Flóra odahaza hagyta a vőlegényét, aki fiatalember létére sokkal inkább el van foglalva a Cityben, semhogy olaszországi utra gondolhatna. — Hogy ezeket a részleteket hogyan tudtam meg, azt az olvasó ne kérje

tőlem számon. — Miss Flóra azonban nem feledkezik meg a vőlegényéről és minden este két óra hosszáig tartó levélben mondja el, mit látott, miben gyönyörködött.

— My dear, — írta egyszer haza — szeretném, ha ön is itt volna és eljöhetne velem a San Miniato kolostor udvarába. Ott látna egy csodálatos mesebeli templomot, körötte füstös romokat és egy tündérkertet, amelyben márványpadlón jár folyton az ember szebbnél-szebb kamarai szobrok emelkednek a kertben, mindenütt illatos buja virág nő színes cserepekben; a kertet kis márványpavilonok övezik, amikben apró czifra oltárok ékeskednek, pálmával, virággal megrakva. Egy kis hegynék a hátán van ez a kert és onnan körüskörül lehet nézni a festői vidéken, amelybe a sötét ciprusok bólogatnak. Minden oly szép és vonzó itt! Az igaz, hogy minden márványkoczkára, melyre az ember lép, egy szomorú név van vésvé: egy megholt ember neve, mert a kolostor udvara campo santo, azaz: temető. De a napsugár, amely a tarka virágokon és fehér márványon tánczol, eloszlatja a borut. Itt szeretném magamat eltemettetni, hol minden sír egy aranykalitka, amelyre dalos madarak szállnak. Ilyen vidám temetőt nem láttam még. Kár, hogy nem vagyunk katolikusok . . .

Ezeket a leveleket Londonban türelmetlenül bontja fel valaki és mikor a márcziusi este hidegsége elől a kandalló zugába menekül, álmodik Olaszországról, és egy nyurga, vézna leányról, aki szőszhajával, tengerszinü szemével ott jár a »Primavera« napsugaras boldogságában.

*

Botticellesque hajával, hímes vállkedőjével, piros szatytyánbőrös kis könyvével még többször találkoztam. Minden nap valami változást lehetett rajta észre venni. Mintha szép szeme napról-napra nagyobb lett volna, hogy befogadhatta az újabb meg újabb impressziókat. Testének lilomszerű hajladozása még álmodozóbb lett, keze finomabb, áttetszőbb, mintha titkos plasztikát tanult volna képektől, szobroktól. És mindehhez hozzájárult az a bájos nem-törődőmség, amelylyel az emberek közt járt-kelt. Nem vett észre senkit, de arcza mégis azt hirdette az embereknek: milyen boldogok vagyunk mi, hogy itt lehetünk. Egy tizenhét éves leány feszelen rajongása csillogott a szemében . . .

Egy este a Via Calzeoli villamos lámpái alól, nagyvárosi zajából kijutottam az Arno csöndes, sötét partjára, hol sok évszázados paloták borongnak a sok évezredes csillagok alatt. Csak a víz zúgott halkán, alig észrevehetően és a hold sok izléssel világított meg egy-egy szép architektonikus részletet vagy ódon hidat. Messziről, az angol hőtelek tájékaról lágy olasz dal zümmögése és gitár pengése hallatszott. Én is az utcai muzsikások szerenádjára felé igyekeztem.

Az alacsony parti bástya mentén egy-egy alak ödöngött a sötétségben. Kis pipájuk tüze fel-felcsillant, rövidre nyesett bajuszukról, puha sipkájukról rögtön meg lehetett ismerni az angolt. Valamivel messzebb a gitárosoktól egy fantasztikusan karcsu alak hajolt a bástyára és nézte a holdsugarban fodrozó vizet. Senkisémet alkalmatlankodott neki, honfitársai tisztelték magánosságát és egyedül, szabadon, függetlenül könnyezhetett. Miss Flóra volt. Talán a dal szállt a szívére vagy eszébe jutott valaki, aki rövidre nyirt bajuszt visel és fapipából szív, mint ezek a hallgatag urak körülötte . . .

A canzoniere bús baritonja a gitárral együtt zokogott és egy iskolázatlan, de üde női hang magassan vipte a dalt:

Bella Italia, amate sponde,
Pur vi torno a riveder!

Szini Gyula.

Herodias.

Irta: GUSTAVE FLAUBERT.

(3)

Minden arcz vidám volt a virágkoszorúk alatt.

A farizeusok a koszorut, mint római istentelenséget, nem fogadták el.

Összeborzadtak, mikor rájuk hintették a galbanum és tömjén keverékét, mely náluk egyedül a templomi használatra volt fenntartva.

Aulus bedörzsölte vele hónaalját; és Antipas egész rakományával ígért neki belőle; ebből a valóságos balzsamból, mely miatt Cleopatra úgy sovárgott Palesztina birtokára.

Tiberias városának helyőrségéből éppen most érkezett egy kapitány, aki a tetrárka mögé ült, hogy különös események elmondásával szórakoztassa. De figyelme megosztott a Proconsul s azok között, amiket a szomszéd asztaloknál mondtak.

Jokananról beszéltek ott s az ő fajtáju emberekről.

Gittoji Simon tüzzel mosta le a vétkeket. Bizonyos Jézus nevezetű . . .

— A legrosszabb valamennyi között, — kiáltott Eleázár. — Mily gyalázatos szemfényvesztő!

A tetrárka mögött egy férfi állt fel, sápadtan, mint chlamysa szegélye. Lement a lépcsőkön s a farizeusokhoz fordult.

— Hazugság! Jézus csodákat mivel!

Antipas látni szerette volna.

— Hoztad volna ide! Mondd el, mi történt!

S akkor az elbeszélte, hogy neki, Jakabnak, volt egy beteg leánya s ő elment Kapernaumba, hogy könyörögjön a Mesternek, gyógyítaná meg.

A mester így felelt:

— »Térj meg házadba, leányod egészséges!«

S ő csakugyan ott találta a leányt a küszöbön, mert elhagyta ágyát, mikor a palota napórája hármát mutatott, tehát ugyanazon pillanatban, melyben ő Jézusnak eszedezett.

Természetesen, vélekedtek a farizeusok, vannak mindennemű praktikák, hatékony füvek! Itt Macherousban is találnak néha báziszt, mely sebhatalenné tesz: de a beteget se látva, se érintve meggyógyítani: lehetetlen dolog, ha csak Jézus nem hívja segítségül a gonoszt.

És Antipas barátai, Galilea főemberei, fejüket bólogatva ismételték.

— A gonoszt, igen, igen a gonoszt.

Jakab a két asztalor között állván, büszkén és szeliden hallgatott.

Kérték, hogy beszéljen:

— Bizonyítsd meg a hatalmát!

S Jakab meghajította vállát s halk hangon, csöndesen, szinte önmagától visszarettenve kérdezte:

— Hát nem tudjátok, hogy ő a Messiás?

A papok egymásra néztek, és Vitellius e szó magyarázatát kérte. A tolmács elébb egy pillanatig gondolkodott rajta.

— Messiásnak hívják őt azt a felszabadítót, aki meghozza nékik minden javak élvezését, minden népek uralmát. Néhányan azt állították, hogy két ilyen lesz. Az elsőt le fogják győzni Gog és Magog s az Észak démonai, de a második ki fogja irtani a Gonosz Fejedelmét s ezt várják századok óta minden pillanatban.

A papok megegyeztek egymás között s Eleázár kezdett beszélni.

Először is a Messiás Dávid fia lesz és nem egy ácsnak a gyermeke; meg fogja erősíteni a törvényt. Ez a

nazaréti pedig támadja; és, ami a legerősebb ellenérv, jövetelét Éliás megjelenésének kell megelőznie.

Jakab megfelelt:

— Hiszen Éliás eljött!

— Éliás! Éliás! — ismételte a tömeg, a terem tulsó végéig.

Képzeletükben mindannyian egy aggot láttak hol-lók serege alatt, egy oltárt, melyet villám gyújt fel, a bálványok papjait, kik a hegyi zuhatagokba hullanak.

És az asszonyok, a tribünökön a sareptai özvegyre gondoltak.

Jakab csak annyit mondott, hogy ő tudja. Ő látta! a nép is látta!

— A neve?

Jakab erre hangosan felkiáltott:

— Jokanan!

Antipas ágyára esett vissza, mintha mellbe lökték volna.

A szaducéusok Jakabhoz csődültek. Eleázár pedig szólásra emelkedett.

Mikor a csend helyreállt, összevonta köpönyegét s kérdéseket tett, ahogy a bírók szokták.

— Mivel a próféta meghalt...

Szavait morgás szakította félbe. Ugy vélték: Éliás csak eltűnt.

A főpapot felháborította a tömeg zaja, de folytatta beszédét:

— Azt hiszed: feltámadt?

— Miért ne? — mondta Jakab.

A szaducéusok vállukat vonogatták! Jónathas szemét kimeresztve, erőltetett kaczagásba kezdett. Nincs ostobább dolog, mint az a hit, hogy a test örökéletű lehet, és hogy a Proconsul is hallja, egy akkori költő versét, szavalta:

Nec crescit, nec post mortem durare videtur.

De Aulus a triclinium szélére hajolt, verejtékező homlokkal, elzöldült arczzal, öklét gyomrára szorítva.

A szaducéusok nagy részvétet mutattak; — másnap megkapták az áldozatok kezelését. — Antipast lesujtotta a kétségbeesés. Vitellius közönyös maradt. Mindamellet heves szorongás fogta el; fiával együtt vagyonát is elveszítene.

Aulus még alig hogy befejezte a hányást, már újra enni akart.

— Hozzanak márványreszeléket, naxosi agyagpalát, tengervizet, akármit!... És ha megfürödném?

Havat vett szájába, aztán, elébb egy tál Kommagén és egy sült sárgarigó között habozván, elhatározta, hogy a mézhez nyul.

Az Ázsiai csak nézte ezt a faló-képességet, mely pazar emberről s magasabb rendű fajról tett tanubizonyságot.

Bikavesét hoztak, majd gőzűket, fülemüléket, vágott husokat szőlőlevélbe takarva; és a papok a feltámadásról vitáztak.

Ammonius, a platonikus Philo tanítványa, ostobáknak tartotta őket s meg is mondta ezt néhány görögnek, akik kigunyolták a jóslatokat.

Marcellus és Jakab megegyeztek.

Az elmondta ennek, mily boldognak érezte magát, mikor a Mithra hitére keresztelték, és Jakab Jézus követésére hívta fel Marcellust.

A pálma- és tamarinda-borok, sáfetiaik és byblosziak, amforákból elegyítő edényekbe, onnan serlegekbe, a serlegekből a torkokba ömlöttek; a vendégek össze-vissza fecsegték, minden sziv megnyilott.

Jácim zsidó létére sem tagadta már, hogy a csillagokat imádja. Egy aphakai kereskedő bámulatra ragadta a nomádokat, a Hierapolis-i templom csudáit részletezve; s azok meg is kérdezték, mennyibe kerül az odazarándoklás.

Mások eredeti vallásukhoz ragaszkodtak. Egy félig vak germán egy hymust énekelt, mely azt a skandináv sziklafokot dicsőíti, ahol megjelennek az istenek sugárzó arczzal; és a szichembéliek nem ettek a gerlicze husából az Azima-galamb iránt való tiszteletből.

Többen állva beszélgettek a terem közepén és a lehelletek gőze, a kandeláberek füstjével köddé szűrődött a levegőben. Fánuel a fal mellett ment végig. Most is a csillagokat vizsgálta, de nem lépett egészen a tetrárka mellé, rettegve a sok olaj-pecsétől, mely az esszénusok szemében nagy tisztátalanság volt.

A vár kapuján ütések dördültek meg.

A nép már tudta, hogy Jokanant itt tartják fogva. Fáklyás emberek kapaszkodtak fel az ösvényeken; a hegy-torkolatban fekete tömeg nyüzsgött s időnként felordították.

— Jokanan! Jokanan!

— Mindent felforgat — mondta Jónathas.

— Ha folytatja, nem lesz több pénz, — tették hozzá a farizeusok.

Es kérelmek hangzottak fel:

— Támogass bennünket!

— Tedd ártalmatlanná!

— Elhagyod a vallást!

— Vallástalan, mint a Herodesek mind!

— Nem vagyok olyan hitetlen, mint ti — felelt Antipas. — Apám építette a templomotokat.

Erre a farizeusok, a száműzöttek fiai, Matathias párthivei, családja vétkeivel vádolták a tetrárkát.

Hegyes koponyájuk, borzas szakálluk volt, gyöngye kezük, tömpe orruk, nagy kerek szemük, bulldog-ábrázatauk. Vagy tizenkét írástudó és templomszolga, kik az áldozatuk hulladékaiból éltek, egészen az emelvény alá rohantak és késükkel Antipast fenyegették, aki korholta őket; a szaduceusok pedig lagymatagon védelmezték. Meglátta Mannaajt s intett neki, hogy távozzék, mivel Vitellius egész viselkedése azt mutatta, hogy nem érdekli a dolog.

A farizeusok tricliniumukon maradván, veszett dühre gyuladtak. Összeválták az előttük lévő tálakat, mert a Mece-nás kedvencz ételét tették eléjük, a vadszamár-hust, ezt a tisztátalan, tiltott eledelt.

Aulus kigúnyolta őket a szamárfej miatt, amelyet, mint mondják, tisztelnek s egyéb csufondáros beszédeket kezdett arról, hogy miért vonakodnak a disznóhústól. Bizonyára, mert ez a gonosz állat ölte meg az ő Bacchusukat; pedig ők nagyon szeretik a bort, mivel a templomokban is találtak a rómaiak egy arany szőlőfürtöt.

A papok nem értették Aulus szavait.

Phinées, ki maga is galileai születésű volt, nem akarta lefordítani. Erre a fiu irtóztatós haragra lobbant, annál is inkább, mivel az Ázsiai megijedt és eltűnt; az ebéd sem volt inyére, a fogások közönségesek voltak, egyik sem lévén eléggé felczifrázva.

Csak akkor nyugodott meg, mikor látta, hogy sziriai birka farkot szolgálnak fel, ami nem egyéb egy zsirtömegnél.

Vitellius szemében a zsidók jelleme utálatos volt. Csakugyan Moloch lehetett az istenük, akinek oltárait látta néhol az uton; és eszébe jutottak a gyermek-áldozatok, és annak az embernek históriája, akit titokban hizlaltak.

Az ő latin szivét elfogta az undor, látván e türelmetlenséget, e képrömbölő őrzöngést, baromi makacsságukat.

A Proconsul távozni akart. Aulus nem.

Ruháit csipőig letolva, ott feküdt egy halom enivaló mögött, sokkal inkább jóllakva, semhogy hozzányulhatott volna, azonban semmi módon nem akart távozni mellőle.

A nép felhevülése nőttön-nőtt. Annyira elragadtatták magukat, hogy függetlenségi tervekről beszéltek. Földézték Izrael dicsőségét. Valamennyi hódító meg lőn büntetve eleddig: Antigonus, Crassus, Varus...

— Nyomorultak, — mondta a Proconsul; — mert

értette a szír nyelvet; a tolmács csak arra való volt, hogy ideje legyen a válaszon gondolkodni.

Antipas gyorsan kirántotta a császár érmét és miután reszketve ránézett, megmutatta a képes oldalát.

Az aranyozott tribün függőyei hirtelen szétváltak, és gyertyák fényében, rabszolgák és kököröcsin-füzérek között megjelent Herodias, fején asszír mitrával, melyet állszalag erősített meg homlokán; csigába göndörülő haja leomlott a skarlát peplosra, mely karjai felett végig be volt hasítva.

A két köszönyeteg, mely az Atridák kincsének álltaira emlékeztetett, az ajtó két felén mellette állván, hasonlatossá tették az oroszánjaival körülvevett Cybéléhez; és az erkély magasáról, serleggel kezében lekiáltott:

— Sokáig éljen a Caesar.

E hódoló felkiáltást ismételték Vitellius, Antipas és a papok. De a terem mélyéből a meglepetés, a csodálkozás moraja hallzott fel.

Egy fiatal leány lépett be.

A kékes fátyol alól, mely mellét és fejét takarta, áttetszetek szemöldöke iveri, a fülében levő kalcedonok, bőre fehérsége. Vállát galambszürke selyem burkolta, melyet drágaköves öv szorított derekához. Fekete nadragocskáján mandragorák voltak elszórva, s kolibripihés kis papucsaival nyugtalanul kopogott.

Fenn az emelvényen visszahuzta fátyolát. Herodias volt ez, az egykori, ifju Herodias.

Aztán táncolni kezdett.

Lábai egy a másik mögé lépdeltek, a síp s a csörgődob ritmusára. Kerek karjai hívtak valakit, aki folyton el-elmeneült. A lány utána, pillangó-könnyűen, mint a kíváncsi Psyche, mint a kóbor lélek — szinte repülni látszott.

Mélyebbhangú flóta gyászos zenéje váltotta fel a csörgőket. A bánat követte a reményt. Mozdulatai sóhajokat fejeztek ki, s egész valója oly sovárgó fájdalmat tükrözött, hogy nem lehetett tudni, vajjon egy istent sirat-e, vagy ölelésétől alél.

Szempilláit lehunyta, termete megtört, hasa ringott, mint a hullámzó tenger, két keble reszketett és arcza mozdatlan maradt és lábai meg nem állottak.

Vitellius a pantomim Mnesterrel hasonlította össze.

Aulus még most is hányt.

A tetrárka ábrándokba révedt s nem gondolt már Herodiásra.

A vízió távozott.

Nem, nem volt vízió. Herodiás Machaeroustól távol neveltette fél leányát, Salomé, akit szeretni fog a tetrárka, s ez jó eszme volt. Most már bizonyos lehetett felőle.

Azután a szerelem föllobogását kellett kielégíteni. A leány tánczolt, mint az indiai papnők, mint a katarakta melletti nubiai nők, mint Lydia bacchantnői. Elhajlott minden oldalra, mint a virág, melyet szellő ingat. Fülében a drágakő ugrált, hátán a selyem színeket játszott; karjairól, lábszáraitól, ruháiból láthatatlan szikrák pattogtak, melyek felgyújtották a férfiakat.

Egy hárfá kezdett zokogni.

A sokaság tapsal felelt hangjára. Térdét be sem csuklatva, oly mélyre hajolt a leány, hogy állával a padlót érinté; és a tartózkodáshoz szokott nomádok, a kicsapongásban jártas római katonák, a fősvény publikánusok a vitákban elkeseredett vén papok, mind, mind kitágult orrczimpáival nézték és megreszkettek a vágtyól.

Azután a leány Antipas asztalát tánczolta körül, viharsebesen, mint a bűbajosok pörgettyűje és a gyönyör zokogásától el-elakadó hangon mondta neki:

— Jőjj! jőjj!

És tovább tánczolt.

A csörgődobok a megrepedésig élesen peregetek, a tömeg üvöltött. De a tetrárka túlkialtottá:

— Jőjj! jőjj! Tiéd lesz Kapernaüm! Tiéd a Tiberiás rónája! Tiéd váraim! Tiéd birodalmam fele!

A leány kezeire vetette magát és sarkait a levegőbe nyujtva, kézen állva átfutott az emelvényen, mint egy nagy szkarabéus, aztán hirtelen megállt.

Nyaka és gerince derékszöveget képezett. A lábait takaró színes kelmék lecsuszva a hátára, mint szivárvány-ívek vették körül arcát, a földtől egy arasznyira. Ajkai festve voltak, szemöldei túlságos feketék, szemei csaknem rettenetesek s a homlokán levő verejtékcseppecskék úgy tünnek fel, mintha fehér márványon pára ülne.

Nem beszélt. A férfiak egymásra néztek. A tribünön ujj-csettentés hallatszott.

A lány fölment és újra megjelent; és kissé selypítve, gyermeki arcczal így szólt:

— Azt akarom, hogy nékem add egy tálon a fejét...

Elfelelte a nevet, de aztán mosolyogva folytatta:

— Jokanan fejét!

A tetrárka lesujtva roskadt össze.

Adott szava kényszerítette s a nép már várakozott. De tán a halál, melyet ma éjszakára megjósoltak, elfordul az ő fejről, ha másra irányítja.

Ha Jokanan valóban Eliás, el tud menekülni a halál elől, ha nem az, akkor a gyilkosságnak semmi jelentősége.

Mannaej ott állt mellette és megértette szándékát.

Vitellius visszahívta, hogy megmondja neki az üreget őriző katonák jelszavát.

Nagy megkönnyebbülés volt ez. Egy pillanat múlva mindennek vége lesz!

Azonban Mannaej nem végzett gyorsan munkájával.

Visszajött, de kikelve magából.

Negyven esztendő óta gyakorolta a hóhér-mesterséget. Ő fullasztotta vízbe Aristobulost, ő fojtotta meg Alexandert, égette meg elevenen Matathiaszt, fejezte le Zoziomot, Pappust, Józsefet és Antipatert; s nem merte megölni Jokanant.

Fogai vaczogtak; egész teste reszketett.

Az üreg mellett a szamaritánusok Nagy-Angyalát látta, kit tetőtől talpig szemek borítanak s kezében óriási, veres, láng gyanánt csipkézett pallost tart.

Két tanuságul magával hozott katona bizonyíthatja.

Azok semmit sem láttak, csak egy zsidó századost, aki rájuk rontott, de már nem él.

Herodiás dühe az utcái véres átkok egész árjában fakadt ki. Összetörte körmeit a tribün rácsozatán és a két kőből faragott oroszlán úgy látszott, mintha kétfelől vállába harapna és orditana, mint ő.

Antipas, a papok, a katonák, a farizeusok ugyan-ugy tettek, mind bosszút követeltek, mások meg méltatlankodtak, hogy a gyönyörűségüket késleltetik.

Mannaej, arcát tenyerébe rejtve, kiment.

A vendégek most még hosszabbnak találták az időt, mint először.

Unatkoztak.

Hirtelen lépések zaja visszhangzott a folyosókon. A rosszkezd már elviselhetetlen volt.

A fej bejött. Mannaej hajánál fogva tartotta, karját kinyujtva, büszkén hallgatva a felhangzó tapsot.

Azután egy tára tette, Salomé elé vitte.

A leány ügyesen felvette a tribünre s néhány pillanat múlva visszahozta az a vénasszony, akit a tetrárka reggel a háztetőn látott s délután Herodiás szobájában.

Antipas visszahátrált, hogy ne lássa.

Vitellius közönyös pillantást vetett rá.

Mannaej lelépett az emelvényről és megmutatta a fejét a római századosoknak, azután mindazoknak, akik ezen az oldalon ültek.

Jól megnézték.

A pallos hegyes pengéje felülről lefelé csuszván, az állat is megvágta. A száj két sarka görcsös vonaglásra huzódott. Már aludt vér sötétlett itt-ott a szakállon. A lehunyt szempillák fakóak voltak, mint a kagylóhéj; és körül a kandaláberek sugarakat szórtak...

A fej a papok asztalához érkezett.

Egy farizeus kíváncsian megfordította és Mannej újra visszafordítva, Aulus elé tette, aki felébredt erre. A szempillák nyílásán át a holt szembogár és a színehagyott szemek mintha mondtak volna egymásnak valamit.

Azután Mannej Antipasnak mutatta meg. A tetrárka arczán könnyek csorogtak.

A fáklyák kialudtak. A vendégek távoztak. Nem maradt más a teremben, csak Antipas, halántékát tenyerébe szorítva, folyton a levágott fejre meredve és Fánuel, ki ott állt a nagy csarnok közepén s imákat mormolt kitért karokkal.

*

Midőn a nap fölkel, a két ember, kiket még Jokanan küldött el, megérkezett a régvárt felelettel.

Fánuelnek mondták el, aki magánkívül volt örömeiben.

Aztán rámutatott a szomorú fejre, mely a tálon feküdt, a lakoma maradékai között.

A küldöttek egyike megszólalt:

— Vigasztalódj! Alászállott a halottak országába, hogy hirdesse a Megváltót!

Az esszénus most értette meg e szavakat:

— »Annak növekednie kell, nekem pedig alászállanom.«

És mindhárman elindultak, Jokanan fejét magukkal vivén Galilea felé.

Mivel nagyon nehéz volt, felváltva vitték.

(Vége.)

SAISON.

Saisonhangok.

— máj. 6.

Nemde úgy volna, hogy a saison immár véget ért, minden jó háziasszony elkezd a naftalinozást s elkövetkezett az az idő, mikor az operaházi bérlők a komornájukat meg a frizirmamzelljüket küldik el a páholyba? Május elsején a téli Budapest függönye legördül s ami kevés társasélet még akad, az a platánok és gesztenyefák kárpítja megett játszódik le, a ligetbéli Gerbeaud-nál, a Stefánia-uton, meg a lóversenyter orgonavirágos paddockjében. Május közepén azonban a legöregebb bundák is Katzer urhoz kerülnek s minden jól nevelt ember a Menetjegyirodában találkozik.

Azt akarom mondani... Mindenekelőtt azt akarom mondani, hogy ezt a májusi Budapestet elragadónak tartom. Ez a tavasz városa, mert ez a könnyelműségek metropolisza, a meggondolatlanságok fészke, egy nagy cigányfalu, ahol csupa kedves svihák lakik, ahol fából készül a beton, betonból az arany, papendekliből a vasikalap, ahol pajkos svindli-ipar, kereskedelem és irodalom, ahol nincs tekintély, nincs gazdagság, nincs hitel, szóval, ahol arany-könnyelműségben, derűs kedélyvel éljük epe-

merida létünket. Hová illenék hát a tavasz, ha nem ide? Talán Berlin professzoraihoz, London angol bankjához, Pétervár tábornokaihoz vagy Bécs millió Shannon-regisztrátorához? Próbálják e helyeken a tavaszt élesztgetni, üdvözölni, adorálni, hiába, a provence-i ifju nem illik a strazzákhoz, márványoszlopokhoz, meg kötél tánccokhoz s csalódottan szökik el a Prater meg a Thiergarten felczimozott berkeiből.

Hanem itt Pesten tavasz a tavasz. Ez nekünk, cigányoknak való hangulat. Nyitott ablakokból énekszó hallatszik, mint Vélenczében, a pékműhelyekben harmonikáznak, a suszterek tamburáznak, a szabók okarináznak, sőt a cziterának és hegedűnek is akadnak lelkes művelői. Nincs az az ablak, ahol legalább egy galy orgona ne akadna, az utczákon végig szekfüt meg rezedát árulnak. A liget, a hegyek, a sváb faluk tele kirándulókkal, harsog a katonazene és pörög a táncz. A Stefánia-uton végig gummikerekez száz és száz ur, aki szalámit fog vacsorázni, a padokon cifra kalapban ülnek kiskereskedők, kishivatalnokok, akik a szobalányuk hitelét veszik igénybe. Ki törődik a holnappal? A fiakkerekre nem ülnek rabszolgák, akik a memento morit sugják gazdájuk fülébe; a bakon kéményes kalapu, virágos gomblyuku kövér ur trónol, aki ostorát megsuhogtatva így kiált: »Gehst vira!«

Ime, ez Budapest s a pajzán kedvhez oly jól illenek az orgonavirágok, a tavaszi tűzben égő japáni bokrok, a libegő árvácskák és a sárga meg ibolyaszínü loncz, amely végig kuszik fán, kövön, mint az ünnepet hirdető guirlande. De Budapest máskülönbben is májusban éli igaz életét. Régi szokás szerint ilyenkor jön ide a király s vele a ragyogó udvartartás, ekkor vannak a delegációk, a nagy miniszteri tanácskozások, ekkor nyílnak meg az arisztokrácia lefüggönyözött ablakai, hogy ragyogó estélyek fénye villanjon meg üvegtábláikon, ekkor tartják a tavaszi futtatásokat, a különböző sportünnepeket is, ez az az idő, mikor hintó és paripa, toilette és uri passzió érvényesülni tud.

Budapest predestinált hónapjának a májust tartom.

A magunk köreit nézve, ez természetes. Az őszt a pagonyban, a telet a Rivierán, a tavasz kezdetét a Quarneron tölti el az ember legkellemesebben. Bécsnek, Párisnak április a hónapja; London juniusban kerül sorra. A május üres: ekkor már nincs se oroszán vadászat, se rouge et noir, se víf párisi premier, s még a távolban csillog Ascot nagy hete. Pénz, szellem, arisztokrácia önkéntelenül Budapestre terelődik, ahol egy nap se mulik el, hogy valami érdekesség ne akadna. Polo, királydíj, udvari bál, regatta, vernissage, korzó, estélyek tarkán váltogatják egymást, még a törvényszék is talán megteszi azt a szíveséget, hogy a Fenyő-ügyet májusban tárgyalta.

Kérdezem: mért szükséges tehát télen társaséletet majmolnunk és sikertelenül konkurrálnunk Béccsel meg Párisal, mikor a mi saisonunk tavaszi keretben májusra esik? Ha Londonnak jó a meleg junius, nekünk is elég lehet a Heine hónapja s természeti szépségekkel — Dunával, Gellérthegygyel, szigettel, budai oldallal — megáldva ebben az időszakban csalogathatjuk leginkább hozzánk az idegeneket. Színházaknak ekkor kellene a slágerokat be-

mutatniok, a nagy téli művészi események, hangversenyek, énekesek akkor találhatnak legkönnyebben internacionális közönségre, ipar és kereskedelem, művészet akkor rendezhetné kiállításait, a téli kopott és tudományos színezetű bálók levegőjébe akkor keveredhetne egy kis tavaszi levegő s az estélyeknek is ez a legkellemesebb hónapja, miután mindenki itthon van és gène nélkül maradhat el Abbáziából, meg a Rivieráról.

Azt hiszem, dőreség volna ezt a chance-ot ki nem használni s a májust félredobni akarni csak azért, mert a párisi jourok és routok husvétkor véget érnek s a bécsi háziasszony április közepén teszi utolsó megrendelését Demmelnél. Déli utjukról visszatérő összes globetrottereket Budapesten át lehetne hazautaztatni s a magyar fővárosnak volna néhány hete, mikor a világvárosi fény verődne a házfedeleire. Ez a három szó: az idegenforgalom] fellendítése már régebb idő óta úgy hangzik, mint valami rossz kuplé-viccz, akár a Bazilika építése vagy a vízvezeteki mizériák s meg kell vallanom, hogy bizonyos írói röstelkedéssel veszem őket pennámra. De látom a pezdülő májusi életet, látom az udvart, a pompát, az arisztokráciát, sőt — risum teneatis — az idegeneket s bátor vagyok rájuk figyelmissé tenni azokat, akik azzal foglalkoznak, hogy őket forogtassák. Ime itt vannak, akiket várnak, az igaz, hogy nem decemberben, amikor a szegény Pest szomorubb a Montmartre-nál, nem is augusztusban, mikor a magyar fürdőhelyeken káposztaszag és kövér kecskeméti por leng, hanem májusban, friss levegőben, virágillatban, habár konvenczió ellenére. Csipjük el őket s szegezzük a pesti határokhoz s aztán mondjuk ki, hogy a magyar főváros társaséletét nem az a jókedvű szmokingos fiatal ur teszi, aki a januári jourokon a függönybe fujja az orrát, hanem az a nemzetközi társaság, mely a kataraktáktól a sarkig kalandozva végig a világot, néhány hétig foglalkozás nélkül van s szívesen tölt el akárhol pár hetet, hacsak azt nem látja, hogy az operában mindennap gyermekelőadás van és a színházakban, titkos megállapodás szerint, a sugó egyszerre négy oldalt fordít, ha nem hatot.

Syrión.

Bornemisza Pál báró.

Amint Kőrösi Csoma Sándornak a példája tudósaink egész kis csapatát vonta maga után Ázsia szívébe, úgy nem maradt követetlenül Magyar Lászlónak, a legelső magyar Afrika-utazónak a példája sem, aki mint kalandos utazó kezdte s mint Bihé királya fejezte be élete történetének hányatottsággal teli férfikorát.

Afrikának a tudomány s a civilizáció számára való feltárásában csak úgy kivette magának a munkából a részt a magyar, mint Ázsia megismerésének feladatából.

Az oroszlanó *Teleki* Samu gróf mellett szaltnai *Fischer* Lajos báró nevét kell itt elsősorban felemlitenünk, aki áldozatul esett nemes vállalkozásának, 1902. júl. 12-én megölte a Viktória-tó vidékének veszedelmes klímája. *Inkey* László a második név *Teleki* mellett, ő 1891-ben járt a Kilimandsáró-hegység vidékén. S most e nevek mellé negyedikül sorakozik a *Bornemisza* Pál báró neve, aki nemrég hazatérve Keletafrikából, a Földrajzi Társaság csütörtöki

ülésén számolt be élményeiről és tapasztalatairól, afrikai exotikumokból gyűjtött kiállítását pedig a héten nyitotta meg a nagyközönség számára a Nemzeti Múzeum egyik termében.

Nálunk, szárazföldi nemzetnél, akik csak teoriában és szállóigében vágyakozunk a tengerre s iskolahajó építéséből nemzeti közügyet csinálunk, minden sós vizjárta ember érdekes. De Bornemisza bárót nem szabad az érdekességnek csak ezzel a kárpátoktól-ádríaiig-mértékkel mérni, ez a gentleman érdekes ember a szó európai értelmében. Sőt: ő az a magyar ember, aki Afrikában utazván, egészen eleurópaiasodott. Ne tessék ezt a szóbeli ellentétet értelmi paradoxonnak venni, — nem szabad elfelejteni, hogy ahol az angol ott van, ott ott van Európa is. Az igazi Európa.

Nagy szeretettel hasonlítgatjuk össze intézményeinket, világfelfogásunkat, temperamentumunkat, sőt históriánkat is az angoléval, a magyart a brittel. Hogy valami igazság lehet ebben, amelletts kétségtelenül argumentum a Bornemisza báró külső megjelenése, amely mulhatatlanul angol hatást kelt. A francia francia marad, ha nyakig ül is a kaviárban, a német megmaradt Délamerika portugálsága közepett is beobachternak, a magyar, ha angol hatás alá kerül, megmarad magyarnak, de megfinomodik. Az a higgadság és erőérzet szülte nyugalom a mozdulatokban, amit eddig csak angol embernél és magyar parasztnál láttam, az a hangosan is hallnak csendülő beszéd, az az I do't know what, amit talán az »erőelegancia« kifejezéssel lehetne valahogyan megérzékelteni, csak a magyar emberben fejlődhetik ki egészen, ha sokáig él angolok között.

Bornemisza Pál báró tizenöt éve csaknem állandó lakója Keletafrikának s főképpen annak a részének, amely Anglia gyarmata. Harmadfél évvel ezelőtt volt legutóbb itthon, de csak rövid időre, de azután megint visszatért Keletafrikába s azóta beutazta az angol terület legnagyobb részét — főleg a kilencszáznegyven kilométer hosszú mombasza-ugandai vasut mentét s a Viktória-tó északi vidékét. Járt Német-Keletafrikában is, a masszai rónakon s hosszabb ideig tartózkodott az óriási, 6000 méter magas Kilimandsáró-hegyet környékező hegyvidéken. Itt szerzett tapasztalatairól számolt be részletesen a Földrajzi Társaság ülésén.

Kutatásainak és tapasztalatainak az az individualitása és különös értékessége van meg, hogy ellentétben legtöbb utazónkkal, akik tisztán tudományos eredmények és hasznok elérésére törekedtek, gyakorlati, főként gazdasági momentumokra irányulnak és a tanulságokat főként a praktikum nézőpontjából vonja le belőlük. Legelsőben és legfőképpen az a kérdés érdekl minden kutatásában, minden megfigyelésében, hogy Keletafrika ifju gyarmatosulásából nem lehetne e haszna, közvetlen haszna a magyar föld lakosságának. Hogy a kétségtelenül és folyton gyarapodó magyar tőke nem találhatna-e magának új erőforrást ezen a szűz területen.

A felolvasásának tartalma ismeretes a napilapokból. A gondolatmenete és konkluziója az, hogy támadhatnának Magyarországon is vállalkozólelkű emberek, akik kövessék Keletafrikában az angol példát. Konkurráljanak a nagyvilággal itt, ahol még konkurrálni tudnánk vele. Mert — így érzik ez ki ennek az angollá lett magyar embernek minden szavából — a magyar angollá lesz, amint Európába jut, legyen bár az az Európa Keletafrikában is. Az angol pedig az egyetlen nemzet a világon, amely gyarmatosítani tud.

Nemrég történt, hogy a német lapok nagyot ujjongtak azon, hogy Franciaország nem tud semmire sem menni Algierrel, azután pedig pápaszemes bölcseséggel bizonyították be, hogy a francia silány nemzet ahhoz,

hogy gyarmatosítani tudjon. A Bornemisza báró által hazahozott tények súlyosan beargumentálják, hogy a német sem tud gyarmatosítani. S amit ő Afrika keletén látott, ugyanazt adják fel most a németnek véres leczkéül Afrika nyugatán a hererók. Az angol gyarmatok egész Afrikában mindenütt virágoznak, a keletafrikai német gyarmat tesped és szundikál, a nyugatafrikai pedig véres lázadásban van. A magyar ember természetének a legközelebbi rokona az angolé, ha érzünk már magunkban annyi energiát, hogy túl merünk látni a Kárpátokon és az Adrián, akkor az angolhoz csatlakozzunk.

Ezeket a tanulságokat hozta magával Bornemisza Pál báró, ez az érdekes fejű és értékes lelkű ember Afrikából.

Cholnoky Viktor.

Krónika II.

Orosz csata-dal.

Más a győzelemre büszke
S dicsekszik a diadallal,
Mi a súlyos vereséget
Üdvözöljük fürge dallal.
Nem törődünk azzal, hogyha
Tíz seregünk sirba száll is,
Hiszen ott van
S vár nyugodtan
Kuropatkin generális.

Mig a Jalun innen és túl
Ágyu dörg és bomba pattan,
Csatatervét mérlegelve,
Vár szelíden, mozdulatlan.
Néha-néha mordul egyet:
»Mindig győzni... ez banális!«
De egyébként
Marad békén
Kuropatkin generális.

Haderőt gyűjt. Az az elve,
Hogy Japánnal ki nem békül,
De csatába bele nem fog
Ötszázezer ember nélkül.
Ennyi kell egy ütközethez,
Tudja ezt ma London, Páris,
Ezen alul
Kardhoz nem nyúl
Kuropatkin generális.

Körülötte izgalom dúl,
Hajó robban... hajót fúrnak,
Kikötőkbe belekötnek,
Befütyülnek Port-Arthúrnak.
Rémes hírek kelnek szárnyra,
Csüggedezni kezd a csár is,
De nem csügged,
Sőt derültebb
Kuropatkin generális.

Ül nyugodtan, mint a márvány
És arcizma egy se rándul,
Ha kihúzza ősi kardját
Makarónit vág Japánbul.
Nem marad a sárga fajbul

Hirmondónak csak egy szál is,
Ha kihúzza —
De nem húzza
Kuropatkin generális.

Jó a hirnök s szól pihegve:
»Szaszulics fut hanyatt-homlok
Minden muszka szerteszéledt,
Minden muszka összeomlott.
Húzd ki kérlek ősi kardod,
Tovább vesztegelni kár is...«
S hüvelyében
Hagyja szépen
Kuropatkin generális.

Újabb hirnök jó pihegve:
»A félelmünk szinte páni,
Szaladgálunk ágyu nélkül
És nyomunkban a japáni!
Húzd ki kérlek ősi kardod,
Ez nem árt, ha nem használ is...«
De vállat von
S marad nyugton
Kuropatkin generális.

Körülötte reszket minden,
Halványodnak büszke dalják,
Már a csár is könyörög, hogy
Húzza már ki ősi kardját.
Ennek nem tud ellenállni,
Ha egyébnek ellenáll is
S nagy vitézül
Neki készül
Kuropatkin generális.

Általános örömsóhaj
Lengi be a Jalu partját,
Kuropatkin generális
Most húzza ki ősi kardját.
Húzza, húzza hetek óta,
Negyedrésze kinn van máris,
De egészen
Nincs még készen
Kuropatkin generális.

Húzza, húzza jövő nyárig,
Húzza, húzza jövő télig,
Hogy kihúzza hüvelyéből
Csár s mikádó meg nem élík.
Mert belőle hogyha nappal
Akármennyit kiczibál is
Éjjel újra
Visszadugja
Kuropatkin generális.

Más a győzelemre büszke
S nagyra van a diadallal,
Mi a súlyos vereséget
Üdvözöljük fürge dallal.
Ütni fog a mi óránk is,
Ha kihúzza kolosszális
Ősi kardját,
Hősi kardját,
Kuropatkin generális!

Incubus.

INNEN-ONNAN.

△ **A fal.** Az utolsó mozdulata az volt, hogy a fal felé fordult. Nem akart többé látni semmit. Nem akart tudni semmiről. Ez a fal felé fordulás szimboluma az életből való távozásnak. Elfordult a világtól. Bánja is ő, mi van még mögötte! A fáradt emberek fordulnak fal felé, a kimerült lélek mozdulata ez. Ez a fal becsületes a maga erzsébetvárosi bértapétájával, az ő bérkaszárnyság megbízhatóságával. Annak a falnak mindegy, a fiskális irattára támaszkodik-e hozzá, vagy a költő-fejedelem világalkotása. Nem emelték fejedelmek számára, a költő mégis demokratikusan feléje fordult. Szelid, jó lélek, nem válogatott a falakban, nem vetett meg egyetlen lépcsőt sem, melyen hetvenkilencz éves korában a második emeletre föl kellett vándorognia. S aki megálmodta a XX. század számára az Ichtyolt meg a kormányozható léghajót, az annak a falnak a tövében nem kereste a liftet sem. Álma az öregemberek álma volt: nehezen jött, könnyen oszlott. Alatta korcsma és a villamos vasut csilingel és a köruti zsvaj mulatók kurjongatása hessegeti a nyugodalmat. Szerencse, hogy az a fal a Dob-utczába fordult, annak is az udvarára. A természet sóhajtása, erdők zengő suhogása helyett a fal biztosította neki öreg napjaira a Dob-utca csöndjét.

* * *

♠ **Szaszulics generális.** A port-arturi flottával együtt most már valamennyi orosz boldogan mondhatja, hogy: künt vagyunk a vízből! A port-arturi flotta azért mondhatja, mert ő már csakugyan kint van a vízből, minthogy a japánok elsüllyesztett teherhajói nem eresztik be a vízbe. Penzionálva van a kikötőben. Az orosz hadsereg meg azért mondhatja, mert immár kiderült az, ami a legfontosabb, az tudniillik, hogy mi vagy ki volt az őka a Jalu melletti nagy vereségnek. Senki más, csak Szaszulics, a szeles és elbizakodott Szaszulics. Maga Kuropatkin jelenti a császárnak, hogy Szaszulics. Kuropatkin előre megmondta Szaszulicsnak, hogy ne keveredjen harcba a japánokkal, mert a milyen műveletlen és goromba az a sárga tömeg, még megveri. És csakugyan meg is verte. Megverte, mert Szaszulics nem hallgatott az okos szóra. Ez az öreg generális nem ért a stratégiához. Ő még mindig azt hiszi, hogy a sereg azért megy a háboruba, hogy verekedjék. Hogy a pozíciókat azért foglalja el, hogy megtartsa, megvédelmezze őket. Csunyan fölült a japánoknak. Csatát »fogadott el«, mint ahogy Kuropatkin jelenti, holott okos ember akármit inkább elfogad, mint csatát, mert okos embernek tudnia kell, hogy a csata kellemetlen és veszedelmes. Lám, Kuropatkin még egyetlenegy csatát se fogadott el. Ha ő állt volna ott a Jalunál és a japánok vele akarták volna a csatát elfogadtatni, ő szóba se állt volna velük, sőt meg se állt volna, azt mondta volna, köszönöm, nem vagyok itt és csakugyan, nem is lett volna ott. Ilyenkor az ember odébb megy, mindig odébb és ha ezt állandóan és következetesen így folytatja, nincs rá eset, hogy csatát veszítsen. Szaszulics azonban ezt nem érte föl észszel; de most jó leczkét kapott, amit bizonyára nem fog elfelejteni. Csak nem kell verekedni: akkor nem kap ki az ember, a háboruban pedig kétségtelenül az a fődolog, hogy ne kapjon ki az ember.

* * *

⊙ **Lenbach.** Meghalt. Összefestett egy pantheont, a mult század második felének egész történelmi személyzetét. Olyat is, aki belevaló a XIX. század Patheonjába, olyat is, aki sehova sem való, legföljebb a nagy ismeretlenségbe. Amazoknak a nagyságát megpecsételte, ezeket meg nagygyá tette, akármiyen kicsinyek voltak is. Öreg császárok és ölbé való gyerekek, komoly hadvezérek és bohém művészek, szentéletű főpapok és éppen-ellenkező tánczosnók: ugy-e meglehetősen vegyes társa-

ság? S a Lenbach galériájában mégis mind egyképpen előkelő, rang és ruha különbség nélkül. Sőt tán semmit sem gyűlött úgy, mint a ruhát és a rangot. Ez utjában volt, ezt félredobta. És félredobta még a testet is. Semmi sem kellett neki az emberből, csak a lelke, no meg a feje és a szeme, hogy a lelket, amelyet meglátott, meg is rajzolhassa. Ha fej és szem nélkül tehetne volna, tán még ezeket is elvetette volna. De nem tehetette, ennyire még az ő ecsetjének sem terjedt a hatalma. Rávetette hát magát a fejre és a szemre, azt megcsinálta úgy, hogy akit ábrázolt, maga is megijedt a maga nagyságától. A többit, azt elnyomta, néhány homályos vonással belekente a semmiségbe. Az már nem ember, az állat. A fej az ember, az Isten képe. Tette pedig mindezt, hol tizianosan, hol rubenszesen, hol rembrandtosan, de mindig lenbachosan. Tudniillik a színeiben, a modorában, a piktori finesseiben amazoknak a nyomdokát kereste, de az emberlátásban egészen a maga útján járt. Ezért volt az ecsetje minden műtörténelmi modorossága mellett is mindig új és különös, egyszóval lenbachos. Az eredetiségének egy negatívum és egy pozitívum a titka. Nem tudta egészen megtanulni, amit azok tudtak. Amit meg ő tudott, azt nem kellett megtanulnia. Az benne volt a szemüveges Szvengáli-szemében, amelylyel az arcnak száz vonásából kibüvölte azt az egyet, a lényegeset, a legsajátságosabbat, amely minden embert eredetivé tesz. Valóban a Lenbach minden feje minden mástól eltérő és eredeti. Ami azonban nem pusztán az ő erejének érdeme: csak a válogatosságáé. Mert ő nem festett kövér polgármestereket, akiknek a lelke a poczakukba szorult, hanem lelkeket, akiket tanulmányozni érdemes.

* * *

♠ **A czipőtisztító.** New-Yorkban vannak milliomosok, akik állítólag valamikor czipőtisztítók voltak az utcasarkon: Budapesten ilyen milliomosok nincsenek, amiből az a tanulság, hogy az utcasarki czipőtisztítás New-Yorkban jövedelmezőbb mesterség lehet, mint Budapesten. A czipőtisztítás mesterségének gyakorlásához New-Yorkban mégse követelnek hatósági engedelmet és iparigazolványt, Budapesten ellenben igen, ott csak kefe, meg suvix kell hozzá, Budapesten kell ezentul engedély, meg igazolvány, ami annyi pénzbe kerül, hogy kefére, meg suvixra bizony már nem telik. Budapesten azonban, úgy látszik, az nem is fontos, mert a kefével, suvix-szal a czipőtisztító keres egy pár garast, ellenben az engedélylyel, meg az igazolvánnyal és az ezek nyomán termő adóval, a főváros keres néhány koronát. Nem sokat, de mégis csak többet, mint amennyit a czipőtisztító meg tud keresni. Én azt hiszem, nem volt még város a világon, amely azt a mesterséget, hogy a kenyeret elvegye azoktól, akiknek nincs, úgy értette volna, mint ez a szép Budapest. Minden ötlete helyén, amelyet a szegény ember szórakoztatása, sorsának megkönnyítése vagy feledtetése körül megspórol, tiz olyan terem, a melylyel lehánt egy darabot a bőrből és letör egy darabot a kenyerekből. Már pedig ilyen elspórolt ötlete több van, mint a világ akármielyik városának. A szegény ember ettől a hatalmas nagyvárostól nem kap még tiszta levegőt és tiszta vizet sem, de bélyeges, illetékterhes igazolványt, azt ráparancsol annyit, hogy a lélegzete eláll a sulyától a szerencsétlennek. Ez a legujabb idea, amely a szegény czipőtisztító koldus-krajczárjaiból szed tizedet a milliomos városnak, valósággal rekord, amely megérdemelne egy szobrot-suvixból. Idáig a czipőtisztítás az utcasarkon a tönkrement emberek foglalkozása volt, Budapesten ezentul lesznek tönkrement czipőtisztítók is: legyen ez az új lépcsőfok a nemes főváros humánus gondolkodásának emlékköve.

* * *

♠ **Bielohlavek.** Ennek a Bielohlaveknek határozottan pechje van. A pechje ott kezdődött, hogy antisemita elvtársai megválasztották kereskedőségéből képviselőnek. Azóta amit csinál szegény, mindig kiírják az ujságok, már pedig amit Bielohlavek

képviselő ur csinál az rendesen nem olyan dolog, hogy kelles volna neki, ha kiírják az ujságok. Talán esztendeje annak, hogy volt egy kis furcsa ügye. Egy deputáció meghívta egy választói gyűlésre, hogy ott szónokoljon. Erre Bielohlavek képviselő ur kijelentette, hogy csak abban az esetben megy el, ha a rendezők becsületszavukkal vállalnak felelősséget, hogy nem fogják megverni. Ezt a kikötést azzal a súlyos arguméntummal okolta meg a jó Bielohlavek, hogy őt — már háromszor verték meg hasonló gyűlésen és amilyen elvű férfiú, kevés a kilátása, hogy negyedszer is ugyanígy ne történjék. Most megint akadt egy kis ügye a képviselő urnak. Egy banketról szórakozottságból hazavitt magával három üveg pezsgőt. Ezt aztán már megint rossz néven veszik tőle az irigyei. Ha megitta volna ott helyben a három üveg pezsgőt, azon persze nem akadt volna fön senki, holott végső eredményében a dolog egyre ment volna. Bielohlavek azonban ott helyben csak — a negyedik üveg pezsgőt itta meg, mert kissé gyöngékedett és már skandalumot csinálnak az esetből, ami nyilvánvaló igazságtalanság. Azért, mert az ember nem tud egyszerre annyi pezsgőt meginni, amennyit szeretne, azért még nem kell belegázolni a becsületébe. Bielohlavek pedig négy üveg pezsgőt szeretett volna meginni, de mert az első után, elbágyadt, a hármat hazavitte — házi föladatnak. Bielohlavek képviselő ur ilyen körülmények között szentül megvan győződve róla, hogy az egész láрма, amit a körül a dolog körül csinálnak, egy — zsarolási kísérlet. Arra akarják rákényszeríteni, hogy — adja vissza a három üveg pezsgőt. Erre azonban várhatnak, amíg megkékülnek, mert éppen ez az, amit Bielohlavek képviselő ur meg nem tett semmi áron. Legfőlebb — négy üveg pezsgőért.

SZINHÁZ.

Arnoldson Szigrid.

Nem tudom, mi leli az embereket, de valahányszor Arnoldson Szigridet hallják, menten csalogányt emlegetnek. A jó izlés libabört kap ettől a közönséges fűzfahasonlattól. Olyan buták lennének, hogy még a csodálatnak, ennek a legközvetlenebb érzésnek is csak sablonokban tudnánk kifejezést adni? Igaz, nehéz a dolgunk, mikor valami tünemény bukkan elének. Nem értjük, csak csodálni tudjuk, álmélnodni az ujszerűségén, a ritkaságán. És nincs bénább valami, mint a meglepődött fantázia. Ez mentség, de nem változtat a dolgon, hogy invenczióink akkor a legszegényebb, amikor a legcsodásabb jelenésekkel állunk szemközt.

Lecsalogányozzák hát Arnoldson Szigridet. »Le» mondom, mert az énekművészetnek van egy fajtája, amelyre a szürkebegyes kis auktoritással való összehasonlítás egy a lenézéssel. Elvégre igaz ugyan, hogy a fülemile fuvolája szépen szól, a trilláján még Hanslick se találna kivetni valót. De ez aztán minden: Hang, szép hang, édes hang, semmi egyéb, semmi emberi benne. Kiki azt gondolja hozzá, amit a maga lelke diktál neki. A boldog szerelmes édes epekedést, a boldogtalan lemondó bánatot; a poéta verset, a zenekritikus semmit. A csalogány dala szép forma, amelybe az ember a maga lelkét tölti bele. Ha Arnoldson Szigrid asszonynak egybe sem volna, csak a hangja, meg a sima éneke, hát lehetne művésznő, nagy művésznő, híres művésznő, de nem lenne

Arnoldson Szigrid. Ez a kettősegy fogalom egészen mást, sokkal többet jelent. Lelket, amelynek adatott a kisugárzás ritka képessége, amelynek megnyilatkozása kiűz a mi lelkünkől minden más érzést, helyébe plántálván a magáét. Minden más, ami e filigrán asszony tulajdona, mellékes és csak a lelke megnyilatkozásának az eszköze. Finoman formált testi alakja, arcának nyugodt és lágyvonalu éle, tiszta őszinte szeme, a lelkének testi megjelenése. A hangja meg éppenséggel a lelkének a szava: bársonyfényű és puhaságu, gyengéd és simulékony, lágyan megremegő a lélek minden rezzenésére. Egészben csodálatos jelenség nem egyes képességeinek rendkívülisége, hanem összes képességeinek tökéletes harmoniája által. Sokan vannak hangban különbek, néhányan tán az éneklés iskolájában is fölötte állók; de mindennek az ensemblejában, a képességek csodálatos egymáshozsimulásában vele senki sem mérkőzhet.

Röffel hát hiába mérik a lélegzetét, a hangjának terjedelmét, hiába keresik a hangja bársonyán az időhozta homályt. A lélek, mely az ő lényege, nem fakul meg soha.

Ez az a művészet, amely fölötte áll minden csalogányhasonlatnak: a csupalélekművészet, amelyben a kifejező eszköz mellékessé válik, vagy mondjuk, megmarad pusztá eszköznek szerényen, másodsorban maradvá, amellet, amit kifejeznie hivatása. Mint a valóban szép ruha az idomon, amelyet csak latszólág takar el, valójában pedig annál szebben kiemel.

És az a valami, amit az Arnoldson Szigrid minden eszköze kifejeznek! A legritkább, a legcsodálatosabb minden ideálok között: a tiszta, szüziesség leányiasság. Alakok, miket nagy poéták képzelete álmódott, s amiknek mását az utánálmódók serege a valóságban hiába keresi. Ami báj és üdeséget Goethe rakott egybe teremtőképpen a Mignon és a Gretchen lelkében, s amit Puskin képzelt bele a gyermek Tatjánába, a poétáklatta ilyen együttesben nem létező e vonások: hogy megjelennek egyszerre és meg is rögződnek örökre az Arnoldson Szigrid látása és hallása nyomán. Ugyan ki kérdi, jó-e még a felső regiszter, egyenletes a trilla, tremolo bántja-e már a hangot, ki törődik a zenei tolvajnyelv minden szükségesen rossz fogalmaival, amikor testet ölt az ideál?

Leander.

A mamí. Hévesi József kedves és elmés humoru kis vigjátékának az ötlete matematikailag is igen jól van tagolva. A középén áll két alak: egy fiatal és kívánatos özvegy, meg egy javakorbéli és férjnek való ur; jobbról és balról három leány — az özvegy leányai — és három fiatalember — a leányok udvarlói. Az özvegy azt szeretné, hogy a leányok menjenek nőül a három fiatal emberhez; de a csoportok másféle függvény-képletet mutatnak. A leányok a főntemlített urhoz ragaszkodnak, amennyiben őt találják a férj-jelöltek mintaképének; a három fiatal ember pedig az özvegyhez csatlakozik, amennyiben őt akarják nőül venni. A megoldás, hogy a leányok is, meg az udvarlók is hiába képzelődnek, amennyiben az özvegy maga megy férjhez az első helyen említett urhoz. Egy csomó szeretetreméltó, vidám és szerencsés mellékötlet — köztük az is, hogy a darab Velenczében, velenczei diszletek között játszik és velenczei emlékeket támaszt fel a nézőben — gazdagítja az alapeleményt, reáadásul pedig ott van Csillag Teréz művésze, mely ragyogó életet ad az özvegy szerepének: mit kívánhatunk még többet egy egyfelvonásostól? A Nemzeti Szin-

ház közönsége is beérte vele és a meleg tetszés, melylyel a darabot fogadták, annál inkább helyén való volt, mert egy érdemes és rokonszenves író jutalmaztak vele.

A koezavadász. A Vígsház, mintegy csuffá teendő a moralistákat, most gyermekeknek való bohózzattal állt elő. Ordonneau és Keroul urak valóságos iparművészek vagy csepürágók, akik mindenből mindent tudnak csinálni. Így ebben a darabjukban egy egészen közönséges kis balesetből teremtettek négy fölvonásra való bohózzatot, szédületes bonyodalmakkal, örületes drasztikummal és minden pikantéria nélkül. A közönség nevetett és mulatott és nem volt megelégedve, mert várta és nem kapta meg az ugynevezett disznóságot. Az előadás nem felelt meg a Vígsház színvonalának, ez egyszer úgy játszottak, mint az arénában szokás: tulozva, karrikirozva, kiabálva. *Hegedüs Gyula* természetesen kivétel, de rá is nehezedett a regisseur rendelkezése, a kiabálás kórusban olykor neki is sikítania kellett.

IRODALOM.

Az én kortársaim. Mikszáth Kálmántól megjelent egy album, mely »Az én kortársaim« címmel pompás rajza az új Magyarország szereplő embereinek. Ehhez a bejelentéshez nem kell ajánlás, hisz Mikszáth egy alkotásáról van szó, amelynek méltó köntöse az a párját ritkító dísz, amelylyel az Athenaeum ezt a könyvet kiállította. Benczur Gyula, Vágó Pál, Horváth Lipót, Révész Imre, Neogrády Antal, Pap Henrik, Than Mór, Zichy Mihály, Hegedüs László, Garai Ákos, Homicskó Attomár, Vesztroczy Manó, Kimnach László, Faragó József, Bér Dezső, Pataky László és Basch Árpád képei sorakoznak impozáns együttesbe a szöveg illusztrálásában és a könyv díszítésében. Sok színnyomású kép, heliogravure, külön műlapok és száz meg száz szövegközötti rajz foglalódik egybe a kötetben, amelynek ritka díszü táblája Basch Árpád festette terv szerint készült. Ezt a pompás díszművet, amely bárhol eseményszámba menne a könyvpiacra, Gajári Ödön lapja, *Az Ujság*, úgy tudjuk, ingyen adja ajándékkul félévi előfizetőinek. Megjegyezzük, hogy tudomásunk szerint könyvkereskedésben a díszmű általában nem szerezhető meg s csak a Gajári Ödön lapjának előfizetői kapják meg.

A Könyves Kálmán zeneműtárának utolsó négy köteté most jelent meg és ezzel ez a nagyszabású és érdekes mű befejeződött. Már az eddigi hat kötet tartalma is mutatta, hogy e gyűjtemény milyen magas színvonalon áll, mert a magyar dalok, magyar operettek, kuplék, a külföldi operett-album, magyar ábrándok és kedvelt táncok egyes kötetekben a zeneköltészet minden műfajának legbecsesebb és legértékesebb gyöngyei vannak összefoglalva. A most megjelent utolsó négy kötetnél az ének-album, operák, szalon-album és örökbecsű magyar dalok gyűjteményénél azonban szinte meglepő a zenei izlésnek és tudásnak az a nagy művészete, amelylyel a zeneműtár összeválogatva és csoportosítva van, mert nemcsak arra van különös suly fektetve, hogy a zeneművek között mindenki megtalálhassa azt, ami izlésének legjobban megfelel, de gondoskodva van arról is, hogy a zeneirodalom időközben megjelent újdonságaival is, mint pl. Poldini bájos szerzeménye, »Csavargó és királyleány« megismerkedhessünk. A zeneműtár belső értékei lépést tart az egyes kötetek egyöntetű izléses kiállítása és díszes kötése is. A tíz kötetből álló gyűjtemény egyöntetű izléses vászonkötésben 100 koronáért kapható a Könyves Kálmán részv. társaságnál (Nagymező-u. 37—39. sz.), mely, összeg háromkoronás havi részletekben is törleszhető.

Mit használ, hogy oly finom és tiszta az arcbőre? Sok eredménytelen kísérletezés után, végtére a Mirtus-készítményekben azt találtam, amit oly régen kerestem.

KÖZGAZDASÁG.

A cs. kir. szab. Adria biztosító-társulat 1903. évi üzleti jelentése és zárszámadatai, melyek folyó évi április 28-án megtartott közgyűlésen terjesztettek elő, a következő fontosabb adatokat tartalmazták: Az életbiztosítási osztályban 51,634.879 K biztosított tőkérről szóló ajánlatok nyújtottak be, melyek ellenében 45,523.303 K biztosított összegről állítottak ki kötvények. A biztosítási átlag az évjégével kerek 276 millió tőke és 719.290 K járadékbiztosításokra rugott, minélfogva a tőkebiztosításoknál 20,958.564 K tiszta szaporodás mutatkozik. Életbiztosítási díjakban 11,720.578 K vételeztetett be, míg halálesetek, valamint a biztosítottak életében esedékes összegek s az esedékes járulékok 5,210.589 K kifizetését tették szükségessé. A kamatláb leszállítására szolgáló pótdíjtartalék az idei 200.000 koronát tevő átutalás folytán 1,700.000 koronára emelkedett. Az életbiztosítási osztály díjtartalékai és díjtávitelái 1903. december 31-én 74,097.382 koronát tettek ki és a múlt évhez viszonyítva 5,958.215 korona emelkedést mutatnak. A tüzbiztosítási ágazatban a díjbevitel 20,869.390 K, az előző év 19,316.631 K díjbevétele ellenében. A szállítvány-biztosításokért 1,507.651 K és betöréses lopás elleni biztosításokért 222.753 K vételeztetett be; ez utóbbi három ágazatban visszbiztosítások címén 10,150.442 K s kárkért 15,171.325 K — a visszbiztosítók részének levonása után pedig 7,958.258 K fizettetett ki. Ezen három ágazat díjtartaléka 13,201.675 koronát s a visszbiztosítók részének levonása után 7,264.776 koronát tesz ki. Az árfolyamemelkedés folytán december 31-én mutatózó 549.437 korona az árfolyam ingadozása miatt tartaléknak utaltatott át. B) mérleg rendelkezési nyeresemény tartaléka 200.000 K-val 1,400.000 K-ra emeltetett fel. A közgyűlés jóváhagyta az igazgatóság ama javaslatát, hogy az újonnan létesített nyugdíjpénztárt 250.000 K-t tevő rendkívüli javadalmazásban részesítse. Osztalék címén részvényenként, úgy mint tavaly 180 K kerül kifizetésre. A különféle tartalékok 1903. december 31-én 89.000.000 K emelkedtek és pedig: a díjtartalék (visszbiztosítás levonásával) 75,689.676 K, pótdíjtartalék kamatláb leszállítására 1,700.000 K, nyereségtartalék 7,413.341 K és árfolyam ingadozása tartalék 4,250.017 K-ra.

Az Adria közgyűlése. Az Adria m. kir. tengerhajós-részvénytársaság április 30-án tartotta meg rendes évi közgyűlését, Lánzy Leó udvari tanácsos elnöklésével. A jegyzőkönyv vezetésével Kovács József dr. titkárt bízták meg. A közgyűlés elé terjesztett évi jelentés szerint a társulat hajóinak összes forgalma 1,040.781 tonna az előző évi 895.028 tonna ellenében. A behozatal 1902. évhez képest 3.459 tonnával, a kivitel 115.365 tonnával s a közbeeső kikötői forgalom 34.929 tonnával emelkedett. A közbeeső kikötők egymás közt való forgalmának növekedése megnyugtató bizonyítéka annak a bizalomnak, melylyel az Adria-hajók szolgálatának pontossága iránt a külföld is viseltetik. E forgalmat a társulat 666 járaton látta el, melyek közül 36 járat indult Fiuméből kifelé, 330 járat hazafelé. A társulat saját hajói 413 járaton 1,281.027 tengeri mértföldet jártak be, 76.038 tengeri mértfölddel többet, mint az előző évben. Az 1,657.499 korona 47 fillér nyereség felosztása iránt a közgyűlés elhatározta, hogy a különböző levonások után a részvények 1904. évi 3. sz. szelvényének ez évi május 2-től kezdődő beváltására 1,400.000 korona, vagyis részvényenként 28 korona fordítatik.

Az Anker élet- és járadék biztosító társaság Bécsben április 20-án tartotta 45-ik rendes közgyűlését Prokesch Osten Antal gróf elnöklésével. Az 1903. évben 9.388 ajánlat nyújtott be 55,909.936 kor. tőkére és 73.343 kor. járadékra és 7.260 szerződés 43,567.849 korona tőkére és 61.160 korona járadékra létesített. Az év végén érvényben volt 88.440 korona biztosítási szerződés 521,475.546 kor. tőkére és 447.839 korona járadékra. A biztosítéki vagyon a számadási jelentés szerint áll: a tőke- és járadék biztosítások díjtartalékai-ból 57,706.407 korona, a minimális eredménytel garantirozott túlélési csoportok alapjaiból 83,164.572 korona, összesen 140,870.979 korona, továbbá a részvénytőkéből 2,000.000 korona, s a tőketartalék, külön tartalék s az 1903. évről átutalt nyereségből 6,878.201 korona, összesen 149,749.180 korona. A társasági értékpapírokon elért 97.946 korona az árfolyamkülönbözeti alap javára utaltatott át, míg a kölcsönös túlélési csoportbiztosítások értékpapírjainál az árfolyamnyereség 380.110 koronát tesz ki, mely szöveggel másnéven garapodásokon kívül e kategória alapjai szaporodtak. A társaság összes vagyona 159,767.330 korona. Ebből Magyarországon van elhelyezve összesen 26,275.075 korona. A részvényeseknek osztalék és fölülosztalék gyanánt 400.000 korona osztatik ki: az elélés és halálesetre nyeresemény-részesüléssel biztosítottak osztalék alapja javára 350.000 korona utaltatik, s a rendkívüli tartalékok emelésére 130.000 korona fordítatik. Az 1903. évben a nyereséggel biztosítottak között és az esedékes kölcsönös túlélési csoportbiztosítások útján 887.674 korona nyereségrészesedés fizettetett ki. Az igazgatóságból kilépő Prokesch Osten Antal gróf újból megválasztott. Az 1903. évi szelvény a társaság bécsi és budapesti pénztáránál április 21-től kezdve 200 koronával váltatik be.

Csász. kir. szab.

ADRIAI BIZTOSÍTÓ TÁRSULAT TRIESZTBEN.

(Riunione Adriatica di Sicurtà.)

Mérlegszámlák 1093. december 31-én. — Életosztály A).

Vagyon:	Korona	fil.	Teher:	Korona	fil.
	Ingtatlanok	7.573,400		—	Külön nyereség-tartalék
Értékpapírok	59.274,376	—	Rendelkezésre álló tartalék	900,000	—
Fenti értékpapírok 1903. december 31. járó kamatai	272,255	69	Árfolyamingadozási tartalék	3.514,475	80
Jelzálogkölcsonők	3.263,377	80	Dijtartalékok	65.388,189	16
Kötvénykölcsonők	6.512,077	22	A kamatláb leszállítására szolgáló díjtartalék		
Haszonélv. járadékok és tőkék	43,485	45	Dijátvitelek	1.700,000	—
Követelések más biztosító társaságoknál	35,443	26	Függő károk tartaléka	3.036,710	69
Különféle ügynökségek	1.326,974	28	A biztosítottakat illető nyeménnyrészt	908,797	56
Különféle adósok	83,692	02	Biztosító társaságok követelései	22,833	19
Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	—	—	Különféle hitelezők	115,302	40
Leltár	—	—	Társasági közös igazgatás (f. számla egyenlege)	343,631	59
	78.385,081	72		455,141	33
				78.385,081	72

Mérlegszámlák 1903. december 31-én. — Főmérleg B).

Vagyon:	Korona	fil.	Teher:	Korona	fil.
	Résztvényesek váltói	4.800,000		—	Alaptőke
Készpénz Triestben és a képviselősegeknél	397,334	22	Nyereség-tartaléktőke ¹	3.033,898	12
Hitelintézetek, takarékpénztárak és bankároknál elhelyezett tőke	5.550,040	91	Rendelkezésre álló tartalék ²	1.200,000	—
Ingtatlanok	963,750	—	Árfolyam-ingadozási tartalék	735,541	89
Értékpapírok	9.478,714	—	Tűzbiztosítások díjtartaléka	7.018,632	18
Fenti értékpapírok 1903. december 31. járó kamatai	39,198	21	Szállítmánybiztosít. díjtart.		
Váltók tárczája	679,178	22	Betöréses lopás elleni biztosítások díjtartaléka	162,245	84
Kölcsonők értékpapírokra	26,643	50	Függő tűzkárok tartaléka	83,898	46
Követelések más biztosító társaságoknál	2.249,838	68	Függő szállítmánykárok tartaléka	1.040,003	—
Különféle ügynökségek	2.243,195	20	Függő betöréses lopási károk tartaléka	197,779	90
Különféle adósok	227,547	60	A társulati tisztviselők takaré- és eljárási pénztára	12,681	93
Életosztály (folyószámla egyenlege)	455,141	33	Jubileumi alap tisztviselők leányainak kiházasítására	1.275,451	38
Még nem törlesztett jutalékok és szervezési költségek	—	—	Biztosítótársaságok követelése	50,000	—
Leltár	—	—	Különféle hitelezők	2.319,734	51
	27.110,581	87	Fel nem vett osztalékok	562,078	64
			1902-ről áthozott nyereség	6,294	—
			Az üzletév nyeresége	7,906	02
	67.300,559	72		1.404,436	—
				27.110,581	87

¹ 3.113,341-72 Kra
² 1.400,000— Kra. gyarapítva.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Igazgatók: glanstätteni dr. Alber Ágost báró, Dimmer Ferencz, ráczalmási Frigyesy Adolf vezérigazgató,
 Parisi József, Ralli Pál báró, Salem Henrik.
 SZÁMVIZSGÁLÓK: Afenduli György, pojai Alberti Emil gróf, Goldschmid József. Pavia János vezértitkár.

A magyarországi osztály: Budapest, IV. kerület, Váci-utca 20. ss., a társulat házában.

Podmaniczky Frigyes báró, intéző, Lichtenberger J., vezértitkár. Frigyesy M., titkár.